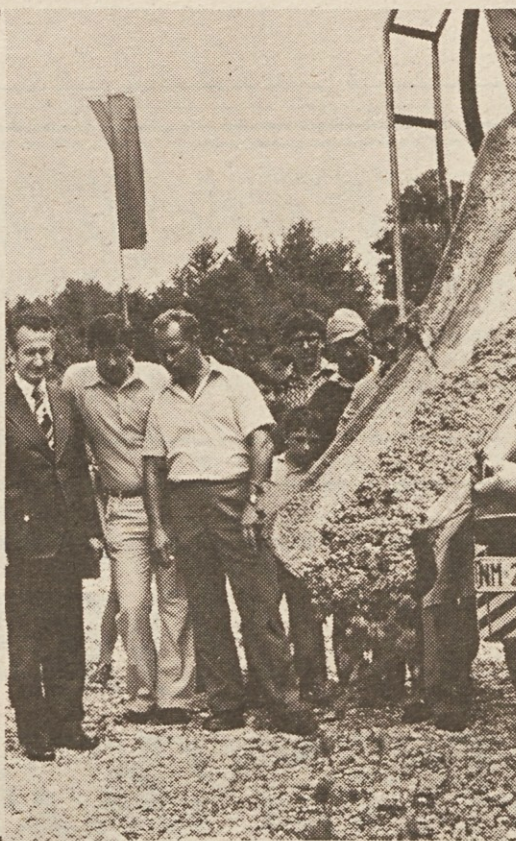

Temelji nove tovarne

Prebivalci brežiške občine so nadvse slovesno proslavili letošnji dan vstaje slovenskega naroda. Poleg otvoritve asfaltirane ceste od Dečnih sel do Globokega so pričeli tudi z deli pri gradnji nove tovarne silikatne opeke. Temeljni kamen je položil sekretar IK predsedstva CK ZKS Franc Šetinc, ki je v svojem govoru posebej poudaril pomen sodelovanja Opekarnice Brežice, rudnika Globoko in OZD Salonit Anhovo. Uspešen izid referenduma delovnih kolektivov tako oddaljenih občin zagotavlja gradnjo tovarne, ki bo dajala 30 milijonov kosov votlakov, fasadno opeko ter zidne obloge in notranje stene. V gradbeništvu zagotavljajo, da bodo izdelki te tovarne nadomestili mnoge elemente, za katere sedaj uporabljamo klasično opeko. Investicija v vrednosti 70 milijonov din je v celoti pokrita. Naložba pa obenem zagotavlja socialno varnost obeh kolektivov v brežiški občini in hitrejši razvoj manj razvi-

tega območja. Več kot 1500-članski kolektiv Salonita Anhovo pa vidi umestnost investicije v ugodni geografski legi nove tovarne, ki bo lahko zalagala veliko tržišče, kot je Zagreb, v surovinski osnovi ter v skladnejšem razvoju vseh slovenskih področij. Tovariš Šetinc je spregovoril tudi o naših stabilizacijskih prizadevanjih, pri čemer je med drugim dejal: „Resnost gospodarskega položaja naglašamo ne le zaradi ekonomskih, temveč tudi političnih posledic, ki bi se pojavile, če bi šli naprej po poti inflacije. Ta bi namreč razvrednotila sadove dela naših delovnih ljudi, oslabil materialno podlago samoupravljanja in škodovala tudi mednarodnemu položaju Jugoslavije, njenemu ugledu v svetu... Gre predvsem za to, da se otresemo vsakdanjega brezbrizja, neodgovornosti in nediscipline pri uresničevanju družbenih nalog in dogovorov. Vsak dan moramo utrjevati naš socialistični samoupravni sistem.“ V. P.

RAČUNICE VELJAJO TUDI ZA KULTURO

So problemi na področju kulture, ki se iz leta v leto razrašajo, pa vendar o njih vztrajno molčimo. Morali se bomo o njih odkrito pogovoriti — je zapisala v svojem razmišljanju ANČKA KORŽE-STRAJNAR, predsednica republiškega odbora sindikata delavcev v kulturi.

Kakšna vprašanja so to?

— Ali je racionalno, da visoko izobražene igralce „proizvajamo“ za brezposelne delavce, če se hkrati ne dogovarjamo, kje jih bomo zaposlili!

— Če javna splošnoizobraževalna mreža knjižnic lahko odkupi le 2 % od slovenske založniške proizvodnje — ali ne proizvajamo knjig za papirne mline!

Takih vprašanj bi lahko našli še in še, smo pa brez odgovorov.

Berite na 10. strani

DE DELAVSKA ENOTNOST

26. VII. 1975 — ŠT. 29. L. XXXII

Maribor

JE DELAVSKO KONTROLO STRAH?!

Vprašalnik o delovanju organov delavske kontrole v mariborskih delovnih organizacijah, pripravil ga je občinski sindikalni svet, je zbudil, potem ko so tudi politično ocenili odgovore, veliko pozornosti. Kot lahko razberemo iz analize, delavska kontrola v Mariboru še ni zazivila. Vzrokov za to je več, eden med njimi je prav gotovo tudi strah članov delavske kontrole pred neprijetnimi posledicami, če bi njihove ugotovitve in sklepi prizadeli posameznike, zlasti vodilne delavce.

Anketo — vprašalnik so poslali 333 TOZD in delavskim svetom ter dobili 257 odgovorov, od tega je sedem odgovorov, da organa delavske kontrole niso konstituirali. V 25 organih delavske kontrole doslej še niso imeli seje, v 40 so imeli po eno sejo, v 53 po dve sji, v 49 po tri seje, v 20 po štiri seje in le pet organov delavske kontrole se je sestalo po večkrat. Največ organov delavske kontrole je obravnavalo vprašanja samoiniciativno — 170, na pobudo sindikatov 55 in na pobudo ZK 43. Največ organov je sprejelo ustrezne sklepe, ki zahtevajo stroške, kilome trine, plačila nadur in porabo sredstev za reprezentanco, sicer pa skoraj polovica anketiranih na to vprašanje sploh ni odgovorila.

Glede na take in še druge odgovore so organe samoupravne delavske kontrole v mariborski občini razvrstili v tri skupine. Prva zajema okoli 50 organov delavske kontrole, ki dobro deluje, ima svoje programe dela ter dobro sodeluje z družbenopolitičnimi organizacijami v TOZD. Največja skupina ima

bolj ali manj opredeljene programe dela, vendar ne sodeluje z družbenopolitičnimi organizacijami v TOZD. Največja skupina ima bolj ali manj opredeljene programe dela, vendar ne sodeluje z družbenopolitičnimi organizacijami, njeni člani so osamljeni. V tretji skupini pa so tisti organi, ki niso pokazali nobene aktivnosti. Iz ankete sledi, da delavska kontrola dobro deluje v OZD Vezena, Marles, Avtoobnova, Brivsko-frizersko podjetje, Cevovod, Tekol, Certus, Zlatorog, Tovarna dušika Ruše in drugod. Slabo pa: TAM — TOZD specialna cestna vozila in TOZD prodajna organizacija Maribor, Metalprim inženiring, Nikrom, Povrtina, ŽTO — sekcija za vleko, TOZD oddelek za ortopedijo in fizioterapijo, TOZD oddelek za otroške bolezni splošne bolnišnice in drugo.

Potem ko je temeljito obravnavalo omenjeno analizo, je predsedstvo občinskega sindikalnega sveta Maribor sprejelo tudi naslednji sklep: politična naloga osnovnih organizacij sindikata v vseh TOZD je, da ustvarijo takšne pogoje, da organi kontrole oziroma posamezni delavci, ki odkrivajo nepravilnosti, ne bi prišli v težaven položaj. Sindikati morajo zagotoviti popolno zaščito čla nov delavske kontrole pri njihovem delu. Sklepi posebej poudarjajo naloge sindikatov pri uveljavljanju dela delavske kontrole, pri izobraževanju članov pa tudi dolžnost sindikata, da nenehno spremlja delo delavske kontrole. Zato morajo organi sindikata takoj oceniti dosedanje delo delavske kontrole. -nez

S pospešeno gradnjo stanovanj v večini ljubljanskih občin v zadnjih letih skokovito naraščajo tudi potrebe po otroškem varstvu. Čeprav tudi s pomočjo samoprispevkov gradimo nove vzgojno-varstvene zavode, potrebe še hitreje naraščajo. Trenutno je v Ljubljani 4000 otrok, katerih starši prosijo za sprejem v varstvo. Še

najmanj težav z otroškim varstvom imajo v občini Center, kjer je doslej vključenih v otroško varstvo 63,8 % predšolskih otrok, po srednjeročnem načrtu do leta 1980 pa naj bi jih bilo že 80 %. To pa bi bili vsi, ki so varstva potrebni.

Foto: A. AGNIČ

UČINKOVITOST

Radi bi spregovorili o nekaterih „obrobni“ stvareh, ki pa imajo to neprečlenljivo prednost, da dajejo tisto, česar si v poletno vročnem nestabiliziranem gospodarstvu najbolj želimo — učinkovitost.

Upamo si namreč trditi — čeprav nimamo na voljo vse-mogočnih analiz, ki bi temeljile na široko razpredenih anketah — da si najširše plasti našega delavstva (da ne rečemo samoupravljalcev) resnično in iskreno žele pravega GOSPODARJENJA in ne GOVORJENJA o gospodarjenju. Saj je vseeno, če omenjeno misel oblečemo v široko razprostrti plašč stabilizacije... Naposled vedno pridemo do tega, da mora biti naše delo več vredno kot doslej. Da morajo biti rezultati tega dela „težji“ na domači in mednarodni tehnični.

Kdo bo to storil? Kdo bo „premaknil zemljo iz tečajev“? MI!

Lepo in mogočno se sliši ta množični odziv na vprašanje. Malce premogočno za tiste, ki mislijo, da je bistvo vsega dogajanja v tem; ali se odmev lepo sliši ali ne. In ob vrednotenju odmeva pozabijo, da morajo tudi sami storiti kaj več, kot samo migniti s prstom...

V uvodu smo s prstom pokazali na učinkovitost. V Celju so prav to „obrobno“ posebnost sedanjega gibanja — družbenopolitičnega, gospodarskega, samoupravljalškega... — dojeli z vso občutljivostjo.

Torej, kdo? Seveda MI, mi vsi, vendar vsak na svojem delovnem mestu in z vso težo osebne odgovornosti na glavi, kakor komu gre.

Ne smemo namreč pozabiti, da smo bili doslej sicer formalno dobro organizirani (v vodstvenem pogledu v našem gospodarskem življenju), vendar je dejanska učinkovitost te „strukture“ vse prej kot zadovoljiva. Mrzli tokovi mednarodnih gospodarskih zapletov so samo še zaostriili razmere pri nas doma, nikakor pa niso alfa in omega vsega. Za nas bo vsekakor najbolje, če bomo počistili predvsem po svoji hiši...

Tako nekako so razmišljali tudi v Celju in že pred mesecem — ponekod tudi še pred tem — ustanovili v vsaki TOZD „komisije za dobro gospodarjenje“. Sestav: politično in strokovno ljudje „na višini“. In še: tisti, ki zbujejo najširše zaupanje kolektiva.

Zdaj so napravili samo še korak naprej in vključili v komisijo še direktorja ali vodje TOZD, da bi bilo vse še bolj poudarjeno operativno. Na kratko: komisija mora vsak teden poročati občinskemu štabu, kaj je UKRENILA in ne morda, o čem je RAZPRAVLJALA.

Prepričani smo, da taka konkretna usmeritev nikakor ne more navreči samo predlogov, „kako naj bi bilo, če bi bilo...“. Poglavitno je, da se tako prepričanje vse bolj uveljavlja tudi v celjskih delovnih kolektivih, ki komisij niso sprejeli kot „dikta-turo od zunaj“, temveč kot revolucionarno dejanje. V skladu z razmerami in potrebami časa...

Za revolucijo pa vemo, da se mora potrjevati z delom, gibanjem...

Tig

Rudarsko elektroenergetski kombinat Velenje se srečuje iz meseca v mesec z vse večjimi težavami, ki so posledica plačilne nesposobnosti slovenskega elektrogospodarstva. Položaj velenjskega Rudarsko elektroenergetskega kombinata je postal kritičen in je že resno ogrožena uresničitev letošnjih proizvodnih in srednjeročnih razvojnih nalog.

Zaradi neskladij med prodajnimi cenami električne energije in stroški proizvodnje skozi dolga leta, se je znašlo slovensko elektrogospodarstvo v popolni plačilni neposobnosti. Tako so bile izgube iz preteklih let pokrite s knjižnimi sredstvi državnega kapitala, ki pa bodo dale učinek likvidnih sredstev šele v daljšem razdobju. Gre pravzaprav za nepokrito realizacijo, zaradi česar je onemogočeno normalno poslovanje.

Položaj je tako zaostren, da je ogrožena normalna reproduktivna sposobnost, saj posamezne temeljne organizacije združenega dela nimajo več sredstev za nakup reprodukcijskega materiala tako za normalno poslovanje, kot za redno obratovalno pripravljenost. Govoriti je že mogoče o ogroženosti rednega obratovanja, saj temeljne organizacije združenega dela nimajo potrebnih materialov in delov, če bi prišlo do okvar na proizvodnih napravah.

Te težave z vsemi posledicami vred občutita tudi obe največji temeljni organizaciji združenega dela Rudarsko

SOS v elektro gospo- darstvu

elektroenergetskega kombinata Velenje-Rudnik lignita Velenje in Termoelektrarna Šoštanj.

Čeprav krije velenjski kombinat vse potrebe po premoži za proizvodnjo električne energije, pa je denarja, ki ga daje elektrogospodarstvo, premalo celo za izplačilo osebnih dohodkov. Posledica tega je, da je že resno ogrožena izpolnitev proizvodnega načrta za letošnje leto. V jami velenjskega premogovnika so morali opustiti nekaj odvozov, zaradi česar se zmanjšuje proizvodnja, naraščajo pa stroški proizvodnje. Ogroženo je tudi obratovanje vseh mehaniziranih odkopov.

Delavski svet Rudarsko elektroenergetskega kombinata Velenje je na zadnji seji ugotovil, da bodo morali v temeljni organizaciji združenega dela Rudnik lignita Velenje zmanjšati letošnji proizvodni načrt za 200.000 ton lignita.

Pred vso delovno skupnostjo Rudarsko elektroenergetskega kombinata Velenje in ne samo pred velenjskimi rudarji pa je nadvse odgovorna dolgoročna naloga — do leta 1977 povečati proizvodne zmogljivosti na 4.700.000 ton lignita na leto, da bi tako zagotovili normalno obratovanje nove Termoelektrarne Šoštanj IV. Zaradi pomanjkanja obratnih sredstev pripravljala dela kasnije za pol leta. Financiranje razvojnega načrta je formalno rešeno, vendar doteka denar z veliko zamudo — lastnih sredstev pa ni. S težavami zaradi nelikvidnosti se ubadajo tudi v šoštanski Termoelektrani.

Delavski svet in družbenopolitične organizacije Rudarsko elektroenergetskega kombinata Velenje so te dni opozorili, da je treba pospešiti razrešitev problemov, s katerimi se srečuje tako kombinat kot SOZD Elektrogospodarstvo Slovenije. Osnovni pogoj pa je seveda oblikovanje takšnih prodajnih cen, ki bodo zagotavljale vsaj enostavno reprodukcijo. V pismu, ki ga je poslal Izvršnemu svetu Skupščine SR Slovenije oziroma njegovemu koordinacijskemu odboru za gospodarstvo, je delavski svet Rudarsko elektroenergetskega kombinata Velenje predlagal tudi nekaj konkretnih kratkoročnih rešitev. Tako naj bi dodelili SOZD Elektrogospodarstvo Slovenije kratkoročno posojilo za obratna sredstva, da bi lahko izpolnjevalo obveznosti, Rudarsko elektroenergetski kombinat Velenje pa naj bi imel že letos na voljo vsa sredstva, gre za 100 milijonov dinarjev, odobrena za povečanje zmogljivosti za proizvodnjo lignita. (vs)

„Grenak občutek, da z nami manipulirajo, je vse, kar ostaja v nas po silnih razpravah o tem, kako bodo rešili naš problem, in po praznih obljubah, da nas bodo lahko vse zaposlili v Kopru.“ Tako pravijo tisti delavci, ki v Kopru v Cimosu sestavljajo amije in spačke.

Zakaj? Zavoljo tega, ker jih niti pred tremi leti, ko so Tomos, Citroen in Iskra ustanovljali Cimos, nihče ni vprašal več, kot je bilo nujno, da bi si vodstva podjetij zagotovila tudi samoupravnost svojih poslovnih odločitev. Tako je padla odločitev o gradnji tovarne v Sempetru pri Novi Gorici, trdijo delavci. K prestopu iz Tomosa v Cimos so jih pripravili s

pomočjo, dejali bi, psihološkega pritiska in obljub: ob tem, ko bo Cimos gradil novo tovarno v Sempetru, so jim obljubili, bo v Kopru, v okviru matičnega podjetja Tomos, poskrbljeno za nova delovna mesta tudi zanje.

Grenak občutek ostaja danes tudi zavoljo tega, ker za sedaj obljube niso izpolnjene, ker jim ponujajo neustrezna delovna mesta in ker se je gradnja novih delovnih mest zavlekla za nekaj let. Pa zato, ker so delavci vse bolj prepričani, da njihov problem ne v enem ne v drugem podjetju ni osrednji problem in da je le sredstvo, s katerim skušata tako Tomos kot Cimos doseči svoje cilje.

V Kopru še vedno nimajo rešitve za zaposlitev 250 Cimosovih delavcev, ki ostajajo v Tomosu

OKUS PO GRENKEM MEDU...

Tomos in Cimos trdita, da skupaj iščeta najboljšo možnost, dejansko pa se ogrevata vsak za svojo inačico rešitve problema ● Delavci pravijo: občutek imamo, da z nami manipulirajo, da bi z našim problemom lažje uresničili svoje cilje

Nedavno tega smo pisali o problemu delavcev, ki jih je Tomos ob ustanovitvi Cimosa odstopil novemu podjetju hkrati z delovnimi prostori za čas, dokler Cimos ne bo zgradil nove tovarne. To so bili delavci, 210 po številu, ki so dotlej v Tomosu izdelovali amije in spačke, pa so hkrati s proizvodnjo samo prešli v Cimos. Kasneje je Cimos zaposlil še nekaj deset novih delavcev, tako da jih trenutno na montažnih trakovih za amije in spačke v Kopru dela 274. Ker pa v podjetju računajo tudi na fluktuacijo in ker do selitve v Sempeter ne nameravajo zaposlovati novih delavcev, bo treba poskrbeti v Kopru za delo kakih 250 delavcev.

Zapitali smo tudi, da bo nova Cimosova tovarna nared za selitev letos na jesen, da pa Tomos, ki naj bi med tem poskrbel za delovna mesta za omenjene delavce, teh še nima kam dati.

Predsednik sindikalne konference Cimos Marko Enci nam je takrat v telefonskem pogovoru dejal, da bo v nekaj dnevih znana rešitev tega problema.

POGOVORI, POGOVORI...

Danes lahko zatrdimo, da rešitve še ni, ne dolgoročne ne začasne, o kateri je bilo tudi govorjeno. Ostaja le sklep delavskega sveta Cimos, da bo proizvodnja amijev in spačkov ostala v Kopru toliko časa, dokler ne bodo našli ustrezne rešitve tega vprašanja.

Obstajajo tudi inačice rešitve tega problema. Žal prav nobena od njih ne pomeni takojšnje ne celovite rešitve. Ker so te zamisli res samo zamisli, ki se lahko pod drugačnimi okoliščinami kaj hitro spremenijo, obširneje omenjamo samo dve osnovni, ki hkrati tudi najbolj celovito osvetljujejo razsežnost problema zaposlitve 250 delavcev v Kopru.

Po prvotnem dogovoru naj bi Tomos v okviru svojega razvojnega programa preskrbel delo za te delavce. Podjetje ima namreč že nekaj časa pripravljene načrte, da bi razširil obseg proizvodnje predvsem tako imenovanega mokrega ali „modrega“ programa, proizvodnje vodnih črpalk in izvenkrmnih motorjev.

Ker se je uresničitev tega razvojnega programa doslej zavlekla za nekaj let zaradi gospodarskih težav Tomosa, je Cimos predlagal svojo inačico: sam naj bi v Kopru dodatno k svojemu razvojnemu programu širjenja svojih obratov — TOZD v Sempetru, Buzetu in novogradnji v Kopru zgradil v tem kraju še proizvodne prostore za izdelavo specialnih vozil in nekaterih sestavnih delov za avtomobilsko proizvodnjo.

VSAK SVOJE HVALI

Vendar ne ena ne druga predvidena rešitev nista pravi: za uresničitev katerekoli od obeh bi bilo potrebnih nekaj let, uresničljivi pa bi bili šele v letu 1978.

Za nobeno od predlaganih rešitev še niso zagotovljena sredstva; medtem ko ima Cimos zbranih 17 milijonov dinarjev v tako imenovanem solidarnostnem skladu vseh TOZD za odpiranje novih delovnih mest, Tomos trenutno nima za ta namen niti dinarja razpoložljivih lastnih sredstev. Če bo dobro posloval, jih bo imel šele v drugi polovici prihodnjega leta.

Cimosova varianta ne zagotavlja vsem delavcem delovnega mesta; v Tomosovi tovarni bi bilo dovolj dela za vse in še za nove delavce.

Razumljivo pa je, da v obeh podjetjih hvalijo samo svojo inačico rešitve in se tudi na skupnih sestankih ogrevajo zgolj za svojo — čeprav smo slišali obljube, da bodo skupaj poiskali najugodnejšo rešitev za delavce.

V Tomosu smo slišali dokaj meglene ugotovitve, da je nesmiselno graditi v enem kraju dve sorodni proizvodnji. Ogrevajo se za skupna vlaganja v tovarno izvenkrmnih motorjev in črpalk; Cimos naj bi omenjenih 17 milijonov dinarjev posodil Tomosu.

NE POSOJILO

V Cimosu so načeloma za sovlaganje, čeprav vedo povedati precej kritičnih pripomb na račun Tomosovega načrta. Opozarjajo, da je vprašanje financiranja še preveč zamegljeno, tudi vprašanje prodaje tolikšne količine izdelkov, dvomljivo pa je tudi sovlaganje francoskega partnerja Renault Marine. Kljub temu pa bi bili pripravljeni sofinancirati gradnjo te tovarne — in celo v primeru, ko bodo sami že uresničevali svoj dodatni razvojni načrt — če bi se le izkazalo, da bodo pri Tomosu lahko hitreje rešili problem zaposlitve omenjenih 250 delavcev.

Toda za posojilo Tomosu niso. Pravijo, da so to solidarnostna sredstva, namenjena za odpiranje novih delovnih mest, ki so si jih pritrkali od ust vsi delavci njihovih TOZD, zraven pa so tudi sredstva iz poslovnega sklada. Zato, da so ta sredstva zbrali, so imeli zadnji dve leti nižje osebne dohodke tudi tisti delavci, o katerih problemu govorimo. Pa še o tem govorijo: iz posameznih TOZD so v vodstvu podjetja že dobili signale, da delavci niso za posojilo Tomosu. Mimo tega: omenjenih 17 milijonov naj Tomosu v njegovi finančni konstrukciji za novo tovarno še zdaleč ne bi pomenilo tistega, kar pomenijo za Cimosovo finančno konstrukcijo novega obrata za specialna vozila in kooperacijsko proizvodnjo v Kopru.

CIMOS—CITROEN, CIMOS—CZ

V Tomosu pa so od Cimosu pripravljene sprejeti posojilo (glede na odnose med Citroenom in Renaultom, ki sta partnerja naših podjetij, je Tomosov predlog razumljiv, saj bi se verjetno v obeh francoskih podjetjih kreplek miščili ob spoznanju, da njihova jugoslovanska partnerja sodelujeta pri gradnji Tomosove tovarne, s posojilom pa bi se direktnemu sovlaganju izognili).

Obe tovarni sta torej odločeni uresničiti vsaka svoj načrt; pri tem pa je seveda vprašanje zase, ali bo na voljo dovolj bančnih sredstev za dva projekta, ki naj bi veljala vsak kakih 200 milijonov dinarjev (ocena je zelo groba; Tomosov projekt naj bi veljal približno 250 milijonov, medtem ko za Cimosovega nismo mogli izvedeti natančne cene).

Tako torej v Cimosu v isti sapi, ko vedo povedati precej kritičnih na račun Tomosovega projekta, hvalijo svojega. Oglejmo si ga поблиže!

Cimos skuša izrabit ugodno povpraševanje po specialnih vozilih, predvsem različnih ambulantnih avtomobilih, ki jih na našem trgu ni dovolj. Najprej je nameraval takšna vozila proizvajati ob sovlaganju Citroena. Ko pa je lani francoski partner zabredel v znano avtomobilsko krizo, se je Cimos začel ogledovati po drugem. Našel ga je doma, v Rdeči zastavi. Podjetji nameravata oživeti program izdelave specialnih vozil, seveda na osnovi Zastavnih vozil in ga obogatiti še s kooperacijsko proizvodnjo homokinetičnih zglobov, za katero se bojda zanima tudi Citroen, ki je menda celo pripravljen sofinancirati gradnjo te tovarne. Toda tudi ta proizvodnja naj bi stekla šele v letu 1978 in — to priznavajo tudi v Cimosu — ne bi mogla zaposliti vseh delavcev, ki sedaj sestavljajo v Kopru spačke in amije.

POSTOPNO ZAPOSLOVANJE

Le proizvodnjo specialnih vozil so v Cimosu sposobni uresničiti že do konca letošnjega leta in v njej zaposliti 65 delavcev; tako vsaj v podjetju trdijo, čeprav hkrati priznavajo, da dogovori s Rdečo zastavo še niso končani...

Podobno varianto delnega oziroma postopnega zaposlovanja delavcev so predlagali tudi v Tomosu. Postopno naj bi jih zaposlovali, tako kot bi terjalo povečevanje proizvodnje mokrega programa in potrebe v drugih oddelkih proizvodnje v Tomosu. Na podlagi teh zamisli je Tomos tudi predlagal, naj bi Cimos in Tomos skupaj kupila vnaprej nekaj strojev za bodoči proizvodni program Tomos—Renault Marina. Na njih bi bilo možno zaposliti blizu 40 delavcev.

Razumljivo tudi ta možnost Cimosu ne ustreza, češ da bi v tem primeru predvsem Cimos dal sredstva (vsega skupaj bi bilo potrebnih 20 milijonov dinarjev), ki pa ne bi v kdovekolikšni meri rešila problema zaposlitve delavcev.

V ognju pa imata obe podjetji še nekaj želez, vendar nobeno ni dovolj „mehko“ za kovanje.

GRENAK OKUS

Poglejmo na kratko, kar smo doslej zapisali.

V obeh podjetjih, Cimosu in Tomosu, se močno trudijo, da bi našli najustreznejšo rešitev; pri tem tudi dobro sodelujejo med seboj.

Tomos hvali svojo varianto, Cimosova ni primerna.

Cimos se navdušuje za svoj načrt, Tomosov nima pravih možnosti, da reši problem zaposlitve omenjenih delavcev.

Kaj pa o svoji bodoči delovni usodi sodijo delavci sami?

Predvsem: razpoloženje se bliža vrelšču.

Čeprav so o dosedanem iskanju rešitve obveščeni, čeprav vedo, da bodo imeli delo v proizvodnji spačkov in amijev, dokler ne bo uresničena trenutna ali stalna rešitev, so vse bolj nestrpni in tudi vse manj zaupajo besedam vodstva podjetja.

Ne dovolijo, da bi jih tako kot leta 1972 postavili pred dejstvo. Takrat delavci niso bili za to, da bi podjetje gradilo novo avtomobilsko tovarno v Novi Gorici. Povedati je tudi treba, da ima zavoljo nje težave tudi podjetje, saj kljub temu, da bodo v njej že montirali modele citroen GS, tovarna še zdaleč ne bo polno izkoriščena. „Kdo je še postavil tovarno skoraj 100 km stran od kraja, kjer je zaposlena njegova visokokvalificirana delovna sila?“ se sprašujejo delavci Cimosu in dodajajo: „Ali je smotrno v Novi Gorici iskati in pričevati nove delavce, medtem ko bodo samo zvečine specializirani mehaniki bržčas morali delati dela, za katera niso povsem izučeni. Ob tem seveda ni nepomembno vprašanje osebni dohodek, ki bo nujno upadel, saj v Tomosu ne bodo več opravljali svojega dela... Naj zdaj oni plačujejo poslovno napačne odločitve vodstev Tomosa in Cimosu, se sprašujejo. Hkrati poudarjajo: ne bomo dolgo čakali na razplet problema, če bo treba, bomo hitreje in predvsem učinkoviteje razreševanje problema naših delovnih mest tudi izsilili.

Tako pripovedujejo delavci. Ne spuščamo se v vrednotenje njihovih besed, v katerih razpoloženje prehaja od skrajne jeze in pripravljenosti, da izsilijo odločitev, do solz nemoči. Toda večina vendarle objektivno ocenjuje položaj in zahteva predvsem uveljavitev svojih samoupravnih pravic, pravico enakovrednega soodločanja o lastni prihodnosti.

Ne spuščamo se niti v vrednotenje stališč in prizadevanj vodstev obeh podjetij. Vendar: okus po grenkem smo občutili tudi mi, ko smo zapuščali Koper.

Z ZAMUDO
PO HITREM POSTOPKU

Tretja seja skupščine skupnosti za otroško varstvo občine Ljubljana Center, ki je bila pred dnevi, pa je razkrila novo stran medalje problema otroškega varstva Ljubljane.

Prva in osrednja točka dnevnega reda, o kateri naj bi razpravljali delegati posameznih delegacij, je bila obravnava in sprejem finančnega načrta skupnosti za leto 1975.

14. julija je bila ta seja. Torej že v drugi polovici leta. Sprejeli pa naj bi finančni načrt za tekoče leto. Ali res niso časi takega načina odločanja že za nami? Ali pa se morda vračamo v navade izpred mnogo let nazaj. Dobro, skupnost otroškega varstva je bila ustanovljena šele pred kratkim, v začetku leta, čeprav že na temeljih, ki jih je postavila temeljna izobraževalna skupnost. Težave z organizacijo in s konstituiranjem pa nov in še zdaleč ne vpeljan delegatski sistem, to so dejstva, ki jih lahko razumeš, če ne bi kot obrazložitev finančnega načrta dobili delegati v roke list papirja s sedmimi različnimi številkami, na podlagi katerih naj bi odločali o dejavnosti otroškega varstva občine Ljubljana-Center.

Ali je potem kaj nenavadnega, da je eden od delegatov povedal, da ga je njegova delegacija sicer pooblastila, da glasuje za finančni načrt, da pa prihodnjič, če bo dokumentacija spet tako pomanjkljiva, ne bo smel več glasovati.

„Življenje pač teče dalje,“ smo slišali na seji, ko so se delegati morali odločati tudi za nazaj.

„Teja pač ne moremo sprejeti kar tako, brez natančnejše proučitve strokovnih služb,“ so morali kmalu zatem ugotovljati delegati ob vprašanju, ali morajo otroci oziroma starši za dnevno letovanje otrok v poletnih mesecih sami plačevati stroške prevoza in kopanja in, mimogrede, smo tudi že sredi počitnic in otroci se že kopajo in vozijo na izlete!

„To pač moramo sprejeti,“ je bil pogost refren predsednika skupščine Toneta Ferenc na vprašanja delegatov o razporedu in porabi sredstev finančnega načrta za leto 1975 in o pomislekih, ki so jih delegati imeli ob tem. Pa čeprav je šlo „le“ za tri in pol milijone dinarjev.

Druga točka dnevnega reda je načela obravnavo izhodišč za sestavo srednjeročnega družbenega načrta razvoja občine Ljubljana-Center za obdobje 1976 do 1980 za področje otroškega varstva.

Slišali smo najprej, da je v občini Ljubljana-Center vključenih v vzgojno-varstvene zavode 63,8 % predšolskih otrok in da naj bi bilo leta 1980 število zajetih v vrtce že kar 80 %. S pomočjo samoprispevkov občanov in s sredstvi občinske skupščine naj bi ta načrt tudi uresničili. Tako naj bi bili v varstvo zajeti vsi otroci, ki ga potrebujejo oziroma katerih starši želijo, da so njihovi otroci v organiziranem varstvu.

Če se bo ta napoved uresničila, bo to vsekakor eden največjih uspehov otroškega varstva v Sloveniji, kar se nekam neverjetno sliši, če poslušas znanca in prebraš v časnikih o težavah, ki jih imajo starši pri varstvu svojih otrok. Tudi podatek, ki smo ga navedli v začetku, da je v ljubljanskih občinah še vedno nerešenih 4000 prošenj za varstvo, sam od sebe terja preverjanje oziroma uskladitev podatkov iz vseh ljubljanskih občin. Razgovori o težavah staršev z varstvom otrok to prav gotovo še potrjujejo. Ali si res težave, nekateri izmišljajo ali pa so morda dejstva? Ali je res, da je občina Ljubljana-Center tista, ki v organiziranosti otroškega varstva prekaša vse druge? Ali bomo res v naslednjih petih letih v tej občini kar najbolj zadovoljivo rešili otroško varstvo? Kaj pa druge občine? Saj smo kljub vsemu skoraj povsem neolčljivo povezana celota.

ODLOČAJO LE
SOCIALNE RAZMERE

Problemov vseh ljubljanskih občin oziroma njihovih vzgojno-varstvenih zavodov, v enem sestavku praktično ni mogoče opisati. Zato smo si zbrali le en vzgojno-varstveni zavod. VVZ „Malči Belič“, v občini Ljubljana Vič-Rudnik. Morda ni najbolj značilen primer, saj je rast stanovanjskih naselij v tej občini sorazmerno počasnejša kot v nekaterih drugih. Prav tako pa tudi potrebe po otroškem varstvu ne! Morda bi bilo bolje spre-

V Ljubljani, to je v vseh petih ljubljanskih občinah, imajo vzgojno-varstveni zavodi trenutno 4000 prošenj za sprejem otrok v varstvo. Pretresljive zgodbe v teh prošnjah jasno govore o stiski staršev in o problemih celotne družbe. Obtožujejo in terjajo rešitev. Dajemo res dovolj za varstvo in obenem za vzgojo nove generacije? Se dovolj zavedamo, da bo od tistih, ki sedaj odraščajo, odvisno naše življenje, naš standard čez dvajset, trideset let? Že danes pa je od urejenega varstva v zelo veliki meri odvisno počutje in delovna storilnost staršev, ki imajo majhne otroke!

Razmišljanje o pomembnosti otroškega varstva in vzgoje naših najmlajših pa kaj hitro postane tako zapleteno razpredeno, da rešitve zbledijo v možnostih in željah. Bodimo realni in ugotavljajmo dejstva iz oprijemljivih števil.

V ljubljanskih občinah je v varstvo vključenih vsaj

trenutno 11.006 otrok. To je približno polovica vseh predšolskih otrok. Ti so vključeni v 554 oddelkih 38 vzgojno-varstvenih zavodov. Od tega je 1.390 dojenčkov v 106 oddelkih. Za primerjavo samo podatke, da imamo v preostali Sloveniji le še 20 oddelkov za dojenčke. V vzgojno-varstvenih zavodih v Ljubljani dela 897 vzgojiteljic, od katerih je 70 % kvalificiranih za tako delo, kar vsekakor opozarja tudi na drugo vprašanje o učinkovitosti o troškega varstva in predvsem vzgoje.

In še značilnost, ki je posebnost morda le za Ljubljano. Od vseh zaposlenih je kar 49 % zaposlenih žensk. Prav slednja ugotovitev kaže, da ima Ljubljana v odstotku zaposlenih žensk posebno mesto, zato pa, če to povežemo s potrebo po varstvu otrok, daje sliko, ki je sedaj nima nobeno drugo slovensko mesto: potrebe po otroškem varstvu so večje in bolj pereče kot bržčas kjerkoli drugje pri nas.

MI SE STARAMO, OTROCI ODRAŠČAJO, PROBLEM PA OSTAJA VEČNO MLAD ...

RINGARAJA,
RINGARAJA

V Ljubljani je kar 49 % žensk zaposlenih – in 4.000 nerešenih prošenj za sprejem otrok v varstvo

govoriti o otroškem varstvu v občini Ljubljana Šiška ali pa v novem štepanjskem naselju, kjer kljub tisoč in še nekaj novim stanovanjem niso zgradili vzgojnovarstvenega zavoda. Solidarnostni sklad financira le gradnjo stanovanj! Pa o tem kdaj drugič.

VVZ „Malči Belič“ ima v sedmih enotah več kot 600 otrok, od tega kakih 100 dojenčkov. Poleg teh enot s po 100, 200 in 140 otroki so tudi tri stanovanja v blokih preuredili v prostore za otroško varstvo. Enega od teh so financirala podjetja Ilirija, Tobačna tovarna in SGP Grosuplje. S tem pa imajo delavci teh podjetij zagotovljenih 34 mest za varstvo. Tudi sedaj načrtujejo gradnjo novih prostorov za otroško varstvo, za kar so 1.316.000 dinarjev prispevali Jugotekstil, Kolinska, Komunalno podjetje Ljubljana in Ljubljanska banka.

Kljub nenehnemu širjenju prostorov otroškega varstva na Viču pa je vsako leto večji pritisk staršev za sprejem otrok v varstvo. Še posebej za dojenčke. Še pred nedavnim je v predelih VVZ Malči Beličeve na Viču le-

žalo 578 prošnj za sprejem otrok v varstvo. Danes, ko so jih pred nedavnim sprejeli približno 100, jih je še 478. To pa ne pomeni, da se jutri oziroma pojutrišnjem ali v prihodnjem mesecu število ne bo spet dvignilo na 500 ali celo 600.

„Tudi po več let stare prošnje ležijo v predalu,“ so zatrjevali na Viču. „Zelo veliko je pa takih, ki prijavljajo otroka v varstvo veliko pred tem, ko se je sploh rodil. Mnogi mislijo, da pri sprejemu odloča zaporedna številka prošnje, čeprav je dejstvo, da komisija, ki odloča o sprejemu otrok, upošteva predvsem socialne razmere, ne pa vrstni red.“

Kljub temu pa starši poskušajo vse, da bi svojega otroka spravili v varstvo. Tako denimo – in to ne samo na Viču – se starši na papirju ločujejo, da eden od njih postane samohranilec, s tem pa pridobi kot socialni problem prednost pri sprejemu.

Prav tako se številni starši sploh ne poročijo samo zaradi prednosti pri sprejemu otroka v varstvo!

Tudi tale primer so zabeležili v enem od vzgojno-varstvenih zavodov v Ljubljani: oče pripelje enoletnega otroka in zahteva, da ga sprejemo v zavod. Pojasnilo, da je za to potrebna prošnja in odločitev posebne komisije, so naletela na gluha ušesa. Na preprostejšo razlago, da nimajo posteljice, stola in mize, so dobili takojšen odgovor očeta, da bo to pač pripeljal sam. Oče je bil trmast in je otroka pustil v zavodu in hočeš nočeš so morali poskrbeti zanj.

Še in še je takih in podobnih zgodb, katerih resničnost pa uprave VVZ pravzaprav ne morejo preverjati. Le priporočilo socialne delavke, ki pa pozna le ožje območje, je odločilno pri sprejemu novih otrok.

KLJUB TEMU
– NI PROSTORA!

V vsaki prošnji oziroma prijavi otroka za sprejem v vzgojno-varstveni zavod je tudi rubrika, kjer starši utemeljujejo prošnjo za sprejem. Branje teh utemeljitev je razkrivanje težav in usod številnih naših mladih družin. Pri

težavah, ki jih imajo starši z varstvom otrok, pravzaprav niti niso odvisne od njihovega socialnega položaja. Enake probleme imajo zdravniki in inženirji kot delavci. Gmotni položaj je v tem primeru skoraj nepomemben.

Pa si prepisimo le nekaj utemeljitev, ki so jih svojim prošnjam priložili starši. Še to naj pripomnimo, da smo brali utemeljitve prošenj, ki bodo do nadaljnjega še ostale v predalih.

„Stanujemo v leseni baraki, in to v sobi s 16 kvadratnimi metri, kjer imamo kuhinjo in spalnico. Soba je stalno vlažna in včasih iz bližnje skupne kopalnice priteče tudi voda. Otrok je prav zaradi tega kar naprej bolan, zato lepo prosim ...“

„V našem podjetju smo prešli na enoizmensko delo, zato se z ženo ne moreva izmenjavati pri varstvu sina, ki je trenutno brez varstva, zato prosiva ...“

„Lepo prosim za varstvo našega Slavka, ker bi se rada sama zaposlila. Ena plača v sedanjem času ...“

„Dobil sem poziv za odsluženje vojaškega roka. Žena je v službi, prav tako moja mati. Privatno varstvo pa stane 800 dinarjev mesečno. Ženini osebni dohodki niso tako visoki in si takega izdatka med mojo odsotnostjo skorajda ne moremo privoščiti ...“

„Službo sem dobila v Trbovljah in se pred 15. uro ne morem vrniti domov. Sedaj imam varstvo le do 13.30. Imam premajhno stanovanje, da bi vzela k sebi mater za varuško.“

„Stara mati bo najinega sina pazila lahko še kaki dve leti. Zato že sedaj prosim za sprejem in to predvsem tudi zaradi vseh pozitivnih lastnosti takega varstva za otroka.“

„Ker imam velike težave z varstvom za starejšega sina, ki ga imam prijaviteljena v vzgojno-varstvenih zavodih občine Vič-Rudnik že polnih pet let in imam za drugega že sedaj skrbi, sem se odločila, da ga prijavi že sedaj, ko še ni rojen. V upanju, da bo moji prošnji ugodeno ...“

„Sem študentka in tudi oče otroka je študent. Imava štipendije po 1000 dinarjev mesečno. Otrok bo rojen predvidoma junija letošnjega leta. Ne vidim druge rešitve, kot ...“

„Jeseni grem v službo. Imam eno sobo in otrok bo takrat moral ostati brez varstva.“

„Sprejem v VVZ je po mojem edini način, s katerim lahko omogočim otroku zdrav in nemoten razvoj.“

„Mnenja sva, da je življenje otroka v VVZ po tretjem letu starosti nujno potrebno za normalen razvoj.“

„Žena bo šla čez nekaj mesecev v službo. Iskali smo varstvo po časopisu in pri sosedih. Žena mora v službo, ker je vezana zaradi kredita za stanovanje.“

„Postali bomo štiričlanska družina. Zato bo žena morala v službo ...“

„Otroka bi rada imela pri sebi v Ljubljani. Sedaj je pri starših na mojem domu.“

Take in podobne utemeljitve razkrivajo del življenjskih zgodb in težav, ki jih imajo mladi starši. 4000 prošenj je v Ljubljani, kar pomeni, da kakih 8000 zaposlenih staršev nenehno teži skrb za enega ali več otrok. Nimajo mirne ure, ko so zdoma. In kdo bi mogel očitati, če na delovnem mestu niso zbrani in če ne dosegaajo tistega, kar od njih pričakujejo.

In rešitev? Kako lepo bi bilo, ko bi odkrili čarobno formulo za gradnjo otroških vrtcev, za nove izšolane vzgojiteljice, pa za igrače in številne druge malenkosti, ki bi omogočile vsem otrokom varstvo in ne nazadnje tisti del vzgoje, ki naj bi jim ga dala naša družba za boljšo družbo jutri.

Žal čarobne formule ni in kljub nenapisanemu pravilu o uvajanju samoprispevkov je denarja za rešitev teh problemov še vedno premalo.

Toda zakaj se ne bi držali nekaj napisanega zakona o obveznem prispevku za otroško varstvo pri vsaki gradnji stanovanj? In zakaj končno tudi solidarnostni sklad ne bi gradil tudi vzgojno-varstvenih zavodov – vsaj za potrebe tistih družin, ki dobijo stanovanje iz njihovih sredstev.

Reševanje teh 4000 nerešenih prošenj je in bo v prihodnje prav gotovo osnovna naloga skupnosti otroškega varstva vseh ljubljanskih občin in prav tako mestne skupnosti. Kako pa bomo to nalogo opravili, je odvisno od delegatov, delegacij in ne na koncu od nas vseh. Pri vseh odločitvah pa bo prav gotovo potrebno misliti na solidarnost in obravnavati otroško varstvo na območju mesta in ne vsake občine posebej, kot se žal sedaj neredko dogaja.

A. AGNIČ

Soočenje z lastno prizadevnostjo

Vodstva zasavskih osnovnih sindikalnih organizacij so prevzela odgovornost za to, da bodo delavci na sedanjih zborih dobili popoln pregled nad poslovanjem njihovih temeljnih organizacij in organizacij združenega dela. Marsikje so se tega pomembnega opravila lotili načrtno, drugod pa brez kakršnih koli širših priprav, zato se je tudi vsebina zborov delavcev razvodenela.

Slednje pa seveda ne prispeva k mobilizaciji kolektivov za izboljšanje gospodarjenja, še manj k poglobljanju samoupravnih odnosov. V Zasavju so se namreč družbenopolitične organizacije dogovorile, da bodo letošnje gospodarske rezultate povezali tudi z oceno, kaj je bilo storjenega na področju samoupravne organiziranosti, ali delavci odločajo o vseh pomembnejših vprašanjih in s čim se pri tem spopadajo.

Bitka za stabilizacijo je hkrati tudi boj za učvrstitev in okrepitev našega političnega sistema, je torej bitka za krepitev samoupravljanja in delegatskega sistema. To so doslej poudarili na številnih zborih delovnih ljudi in ugotovili, da bo treba za uresničitev letošnjih ciljev, zapisanih v resoluciji o družbenoekonomski politiki SR Slovenije, predvsem več in bolj delati. V Zasavju v zvezi s tem ugotavljajo zelo posledice zaradi preobčutnega povečanja bolniškega staleža v posameznih kolektivih, kar onemogoča izpolnjevanje sprejetih proizvodnih načrtov. Storitnost ponekod upada, drugje pa so jo

spet povečali znatno manj, kot so predvidevali. Značilno je tudi, da se je število zaposlenih v vseh zasavskih občinah povečalo za več kot 4%, kar pomeni, da z ekstenzivnostjo zaposlovanja še vedno nismo opravili.

Drugo resno vprašanje, ki mu na sedanjih zborih delovnih ljudi izkazujejo prav posebno skrb, je vključevanje zasavskega gospodarstva v blagovno menjavo s tujino. V minulih treh letih so delovne organizacije izvozile blaga v vrednosti 21 milijonov dolarjev, uvozile pa so samo za 11 milijonov dolarjev. Potemtakem je blagovna menjava s tujino ugodna. Toda ne glede na to so v revirjih izoblikovali predlog, naj bi v

POSVET SINDIKALNIH DELAVCEV OBČINE LJUBLJANA – CENTER O PRIZADEVANJH ZA GOSPODARSKO STABILIZACIJO

POSLEJ NOBENIH ODPSTOPANJ!

Uresničevanje stališč in sklepov junijske razširjene seje IK predsedstva CK ZKS je bilo v središču pozornosti na posvetu predsednikov osnovnih sindikalnih organizacij s področja grafične, tekstilne in usnjarske industrije, energetike in premogovništva, kovinske industrije in prometa in zvez občine Ljubljana-Center, ki ga je zadnjo sredo sklical občinski svet ZSS Ljubljana-Center.

Na podlagi ocen letošnjih gospodarskih gibanj je moč tudi za občino Ljubljana-Center trditi, da je prišlo pri izvajanju republiške resolucije o družbenoekonomskem razvoju za 1975. leto do večjih odstopanj glede na načrtane smernice in cilje, zlasti pa na področju zunanjetrgovinske menjave, center investicijske in skupne porabe. Prav tako se v številnih temeljnih organizacijah združenega dela še vedno ne zavedajo resnosti sedanjega gospodarskega trenutka pa tudi samoupravne odgovornosti za hitrejšo reševanje lastnih problemov gospodarjenja ne. Zato se morajo sindikati občine Ljubljana-Center čimprej vključiti v široko družbeno akcijo za spreminjanje take zavesti. Le tako se bo namreč možno učinkovito lotiti gospodarske stabilizacije v vseh temeljnih in drugih organizacijah združenega dela v občini. Akcijo naj bi vodile predvsem osnovne organizacije sindikata. To bo potrebno toliko bolj zaradi tega, ker dosedanje izkušnje kažejo, da so bili doslej v mnogih organizacijah združenega dela nosilci prizadevanj za uresničevanje stabilizacijskih programov le skupine vodilnih delavcev in le ponekod tudi družbenopolitične organizacije in sindikati.

V zvezi z urejanjem problemov s področja zunanjetrgovinske menjave se sindikalni

delavci občine Ljubljana-Center zavzemajo za to, da morajo vodilni in strokovni delavci v sleherni TOZD, delovni organizaciji in sestavljeni organizaciji združenega dela čimprej pripraviti analize in ocene o vključevnosti OZD v mednarodno trgovinsko menjavo ter pri tem izoblikovati take programe, ki bodo prispevali k izboljšanju zunanjetrgovinske bilance. Pri tem morajo zlasti komunisti in sindikalni delavci zagotoviti, da se razprave o zunanjetrgovinski menjava ne bodo omejevale zgolj na kritično oceno sistemskih rešitev in ukrepov ekonomske politike na tem področju, marveč mora biti v ospredju predvsem najbolj važno vprašanje, to je, kako in v kolikšni meri lahko vsaka OZD prispeva k uravnoteženju uvoza in izvoza v republiki.

Med sklepi, sprejetimi na zadnjem posvetu, velja opozoriti na zahtevo, da je treba v vseh organizacijah združenega dela v občini posvetiti vso pozornost tudi problemom v zvezi z naraščanjem cen. Sindikalni delavci občine Ljubljana-Center se tudi obvezujejo, da bodo v TOZD sodelovali pri temeljnih analizah strukture lastnih proizvodnih in prodajnih cen, predvsem pa stroškov, stopnje ekonomičnosti in rentabilnosti poslovanja. Pri tem pa ne gre samo za podrobno anali-

ziranje vzrokov za naraščanje cen, temveč tudi za analizo vpliva cen na povečanje zaloga surovin, reprodukcijskega materiala in gotovih izdelkov, s tem v zvezi pa razumljivo za zmanjševanje likvidnosti, konkurenčne sposobnosti podjetij na domačem in zunanjem trgu itd. Sindikati morajo v TOZD zagotoviti, da naposled naredimo konec pritiskom na zvišanje cen, za katerimi so, kakor je znano, skrivajo težnje, da se izpad dohodka zaradi nizke produktivnosti dela nadomesti s povečevanjem cen. Slednjic morajo osnovne organizacije sindikata v občini vztrajati pri spoštovanju sprejetih samoupravnih sporazumov in ukrepov ekonomske politike na področju cen, kišilce teh dogovorov pa poklicati na odgovornost in najstroje kaznovati.

-iv

VPRAŠANJE:

Ko hodim po opravkih na razne urade in zavode, ugotavljam, da imajo različen čas za odmor med delom (za t. i. malice) in da ponekod traja ta odmor tudi več kot pol ure. Zanima me, kako zakon ureja pravico do odmora med delom, kdo ima do njega pravico in koliko časa lahko traja.

A. L., Ljubljana

ODGOVOR:

Po 30. členu Zakona o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu traja odmor med delom 30 minut. Do tega odmora so upravičeni vsi delavci, ki delajo enkratni poln delovni čas. Torej do njega niso upravičeni delavci, ki ne delajo poln delovni čas in tudi ne tisti, ki imajo deljen delovni čas. Poleg tega določa zakon, da lahko (to so bolj redki primeri) traja odmor tudi več kot 30 minut, vendar ne dalj kot eno uro, vendar le na delovnih mestih s posebnimi delov-

Preveč zastojev, omahovanj

Uresničevanje ustavne vsebine samoupravljanja v združenem delu poteka prepočasi, za kar nosijo odgovornost tudi družbenopolitične organizacije v temeljnih organizacijah združenega dela. Čimprej je treba celovito oceniti vsebino samoupravne zakonodaje. Osnovne sindikalne organizacije si bodo morale še nadalje odločno prizadevati za resnično oblast delavcev.

Tako so menili na zadnji seji komisije za samoupravljanje pri kraškoobalnem svetu zveze sindikatov, ko so njeni člani obravnavali načrt akcije za uresničevanje ustavne vsebine samoupravljanja v temeljnih organizacijah združenega dela.

Na seji so celovito in kritično ocenili samoupravne odnose in družbenoekonomski položaj delavcev ter se dogovorili za nadaljnje usmerjanje svojega delovanja. Poudarili so, da je potrebno čimprej in brez odlašanja analizirati vsebino samoupravljanja v temeljnih organizacijah združenega dela in drugih delovnih skupnostih. Hkrati s tem pa ugotoviti, kako se uresničujejo sklepi osmega kongresa ZSS in delovni načrti osnovnih sindikalnih organizacij. Zavzeli so se, da se morajo osnovne organizacije sindikata skupaj z ZK odločno upreti takšnim rešitvam, kjer se dohodek še vedno ugotavlja samo na ravni delovne organizacije. Sedanja samoupravna praksa tudi na obali kaže, da so predvsem v večjih delovnih organizacijah potrebne nove analize in ekonomski elaborati, ki bodo delavcem pokazali, kakšna mora biti resnična samoupravna organiziranost in kakšni novi družbenopolitični odnosi.

Predlagali so, da bi bilo potrebno oceniti naslednja vprašanja: kako se uresničujejo samoupravni akti, kako delujejo zbori delavcev, delavski sveti, organi delavskega nadzora, delegacije in delegati, kako se ustvarja in deli dohodek, kakšen je dejanski odnos med temeljnimi organizacijami združenega dela in kako v teh procesih delujejo organizirane subjektivne sile, še zlasti ZK in sindikalna vodstva.

Sklenili so, da bo komisija pregledala in ocenila vsebino posameznih samoupravnih aktov organizacij združenega dela in drugih samoupravnih skupnosti, skupaj s člani občinskih odborov sindikatov pa bodo obiskali delovne organizacije na obali in si prizadevali ugotoviti dejanske razmere pri uresničevanju ustavne vsebine samoupravljanja v združenem delu.

MILOŠ SVANJAK

● KNJIGA ZA VSAKO KNJIŽNICO

Zvonko Štaubringer

TITO – DRŽAVLJAŃ SVETA

Pri založbi ČZP Delavska enotnost, Ljubljana, lahko naročite knjigo Zvonka Štaubringerja

TITO – DRŽAVLJAŃ SVETA

Avtor knjige opisuje 30 let dolgo pot predsednika Tita, da bi pokazal in dokazal človeštvu, kako se je vendar le možno izogniti novi katastrofi. Na tej poti se je predsednik Tito srečaval z mnogimi uglednimi državniki, politiki, kulturniki, družbenimi delavci, pa tudi s preprostimi ljudmi.

Knjigo je izdala ČZP Delavska enotnost v sodelovanju z NIP Radnička štampa iz Beograda.

Knjiga je vezana v platno, opremljena s ščitnim ovitkom, tiskana na finem brezlesnem papirju. V knjigi je 16 strani ilustracij na umetniškem papirju. Format knjige je 17 x 24 cm, obsega pa 258 strani.

Cena za izvod knjige je 150-din.

Naročila pošljite na naslov: ČZP Delavska enotnost, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana.

PREDSEDSTVO TOVARNIŠKE KONFERENCE OSNOVNIH ORGANIZACIJ SINDIKATA TOVARNE GOSPODINJSKE OPREME »GORENJE« VLENJE O URESNIČEVANJU USTAVNIH DOLOČIL V TOZD

Napoved novih premikov

Predsedstvo tovarniške konference osnovnih organizacij sindikata tovarne gospodinjske opreme »Gorenje« Velenje je na nedavni razširjeni seji, ki so se je udeležili tudi predstavniki občinskega sveta Zveze sindikatov Velenje, obravnavalo uresničevanje skupnega akcijskega programa družbenopolitičnih organizacij ter organizacije združenega dela za uresničevanje ustavnih načel.

Osnovno izhodišče tega programa je, da mora postati temeljna organizacija združenega dela osnovna družbenoekonomska celica. Zato v Gorenju že teče akcija za ustanovitev novih temeljnih organizacij združenega dela. V teku pa so tudi druge akcije, katerih namen je odpraviti še nekatere slabosti, na katere je opozorila junijska seja republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, ko je republiški svet ocenjeval uveljavljanje ustavne vsebine samoupravljanja v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela.

Predsedstvo tovarniške konference je po obširni razpravi med drugim sklenilo, da se morajo temeljne organizacije združenega dela odločiti, katere dejavnosti oziroma službe bodo organizirale same in katere bodo združevale na drugih ravneh. Za usklajevanje in usmerjanje medsebojnih dohodkovnih odnosov med temeljnimi organizacijami združenega dela bodo do konca leta izdelali poseben informacijski sistem. Osnovne organizacije sindikata

Tovarne gospodinjske opreme »Gorenje« Velenje bodo spodbujale delo organov samoupravne delavskega nadzora ter jim zagotovile vso politično podporo. Sicer pa se bodo vse osnovne organizacije sindikata vključile v prizadevanja za čimprejšnje oblikovanje sestavljene organizacije združenega dela Elektrokovinska industrija.

Podobno, kot je zapisano že v skupnem akcijskem programu vseh družbenopolitičnih organizacij, je tudi predsedstvo tovarniške konference osnovnih organizacij sindikata tovarne gospodinjske opreme »Gorenje« Velenje znova poudarilo, da so vse družbenopolitične organizacije nosilec poglobljanja samoupravnih odnosov in njihova naloga je tudi, da se zamisel o novi samoupravni organiziranosti čimprej uresniči. Vsi člani delovne skupnosti pa so dolžni, da kar najbolj dosledno in učinkovito uresničujejo program interne stabilizacije in varčevanja.

Še preden bodo ustanovljene nove temeljne organizacije združenega dela, konstituirale naj bi se do 1. septembra letos, bodo povsod, kjer je predvidena ustanovitev TOZD, formirali tudi osnovne celice družbenopolitičnih organizacij. Pregledali bodo vsebino vseh splošnih normativnih aktov in ocenili njihovo skladnost s samoupravno zakonodajo. Posebno pozornost pa bodo posvetili tudi uresničevanju programa idejnopoličnega in ekonomskega usposabljanja zaposlenih.

(L)

nimi pogoji, seveda prav tako le za tiste delavce, ki delajo z enkratnim delovnim polnim časom. To pride v poštev pri letalskem osebju, pri delu pod zemljo, pri virih ionizirajočih sevanj, v nekaterih disperzijskih oz. bolnišnicah, itd.

Torej gre za izjemne primere, sicer traja odmor med delom po zakonu 30 minut. Razpored tega odmora določijo delavci v temeljni organizaciji sami, upoštevajoč pogoje, zahtevnosti in vplive posameznih vrst dela in delovnih procesov v posamezni temeljni organizaciji združenega dela.

M. LIPUŽIČ

DE pravna posvetovalnica kupon

KAJ STORITI ZA BOLJŠO PREHRANJENOST SVETOVNEGA PREBIVALSTVA

LAKOTA TRKA NA VEST ČLOVEŠTVA

Letno narašča svetovno prebivalstvo za približno 2,4 %. Če se ta stopnja rasti ne bo spremenila, se bo prebivalstvo na svetu v 35 letih podvojilo. V vseh zadnjih letih se je kmetijska proizvodnja v svetovnem merilu povečevala za približno 1 % letno, in to zaradi uporabe boljših vrst semen, večjih količin gnojil ter razširitve namakalnih sistemov. Da bi kmetijska proizvodnja naraščala za 1,5 do 2 %, bi morali letno investirati vsaj dvakrat več v kmetijstvo kot doslej. Toda tudi tedaj bi bili še vedno precej daleč od stopnje rasti 2,4 %, ki je potrebna, da bi bilo svetovno prebivalstvo bolje prehranjeno.

Dejstvo je, da kmetijstvo, kakršno je, ne more slediti rasti svetovnega prebivalstva, pri čemer pa omejevanje rasti prebivalstva onemogočata predvsem dve oviri. Po eni strani, kot se je pokazalo tudi na kongresu o svetovnem prebivalstvu v Bukarešti, znaten del tretjega sveta nasprotuje restriktivni demografski politiki, po drugi strani pa je starostna piramida v deželah tretjega sveta s številnimi mladimi ljudmi takšna, da bi bile te dežele tudi ob odločnih posegih v demografska gibanja v zamudi za preostalim svetom za najmanj 20 let.

Seveda tega problema ni moč presojati zgolj s svetovnega aspekta. Treba se je z njim spopasti na regionalni ravni, kot je to ugotovil tudi avtor dela „Človeštvo na razpotju“. Iz te studije je mogoče povzeti, da je predvsem jugovzhodna Azija kritično območje. Če je danes na tem širnem območju zaradi pomanjkanja proteinske hrane letno kakih 10 milijonov smrtnih primerov, bo to število v naslednjih tridesetih letih naraslo na 40 do 50 milijonov.

Nobenega dvoma pa ni, da bi večjo proizvodnjo živil v tretjem svetu dosegli že z izboljšanjem hektarskih pridelkov ter z razširjanjem pridelovalnih površin. Ustreznije izkoriščanje obdelovalnih površin bi, kot sodijo kmetijski strokovnjaki, v deželah tretjega sveta dosegli z uporabo boljših vrst semen, z

izdatnejšim gnojenjem, z namakanjem, z zaščito sadik, z varstvom tal pred erozijo, z izboljševanjem infrastrukture, deloma uporabo mehanizacije in z ustreznim skladiščenjem ter prevozom živil.

Ogromna sredstva bi potrebovali za uvajanje namakalnih sistemov. V ta namen potrebujejo države v razvoju 32.900 din na ha. Za zaježevanje, namakalno omrežje ter kmetijska pogonska sredstva potrebujejo skupno kakih 100.000 din na hektar. Če upoštevamo pri tem Indijo, ki šteje 600 milijonov prebivalcev in dosega rast prebivalstva 2,2 % letno, razpolaga pa z 0,4 ha obdelovalne površine na prebivalca, bi samo ta velika država azijskega podkontinenta potrebovala samo za namakanje vsako leto kakih 525 milijard din!

Ker je za proizvodnjo 10 ton žita potrebna tona gnojil, je s temi potrebami povezana tudi gradnja novih tovarn gnojil in tudi novih elektrarn. Danes mnogo slišimo o biološkem kmetijstvu, ki dopušča majhne kmetijske obrate in možnost kombinirane uporabe fekalij, komposta in gnoja. V manjši meri pa pridejo v poštev monokulture, ker niso dovolj odporne proti boleznim. V velikih obratih pa je biološko kmetijstvo pogosto povsem onemogočeno. Strokovnjaki menijo, da bi bila srednja pot med biološkim in kemičnim kmetijstvom najustreznejša.

Da bi dosegli čimvečjo proizvodnjo, je treba misliti tudi na primerno velikost kmetijskih obratov. Velika posestva ne le da porabijo veliko energije, temveč pogosto tudi proizvajajo bolj ekstenzivno kot majhni obrati, ker gospodarnost ni vselej dosežena z veliko proizvodnjo. Dejstvo pa je, da tržno usmerjeni kmetijski obrati težijo k širitvi kapacitet, zato bi naj velikost teh obratov določili z zakoni. Tako, denimo, na Portugalskem težijo k temu, da bi maksimalno kmetijsko površino omejili na 50 ha, v Etiopiji celo na 10 ha. V državah v razvoju razmišljajo o zemljiškem maksimumu, ki bi znašal 5 ha, vendar pa morajo na pritisk prebivalstva to mejo pogosto zniževati tudi le na 2 ha.

Od skupno 3,1 milijarde ha, kolikor je na zemlji kmetijsko uporabnih površin, jih je danes obdelanih le kakih 1,6 milijarde ha, to je dobra polovica. Neobdelane površine so na območjih, kjer se obdelovanje zaradi nizkih pridelkov komaj ali sploh ne izplača. Osnovne rezerve zemljišč so v savanskih območjih Afrike, na širnem območju reke Amazonke ter na sušnih savanah Južne Amerike. Vsa ta zemlja je v nerazvitem svetu, kjer primanjkuje denarja za odpiranje in pripravo novih obdelovalnih površin. Kdo naj bi potemtakem poravnal te stroške?

Možni sta dve rešitvi, to je neposredno gospodarjenje in jemanje zemlje v zakup, pri čemer strokovnjaki sodijo, da bi bil sistem zakupništva ali celo tako imenovanega polovičnega zakupa za kmete premalo spodbuden. To dokazujejo neuspehi z zakupništvom v južni Franciji in na Tajskem. Prav tako pomembno so zajamčene proizvajalčeve cene. Nizke kmetijske cene z namenom, da bi bili stroški za živila čimnižji, so na primer v Tanzaniji in Tajski povzročile, da tamkajšnji kmetje dejansko pridelujejo le tisto, kar potrebujejo za lastno prehranjevanje.

Omejevanje posestev je prej ko slej nujno. V Indiji, denimo,

ni uspelo omejiti kmečke velike posesti, ker so lastniki politično premočni. Avtor knjige „Človeštvo na razpotju“ omenja tudi primer Jugoslavije, kjer da so bili v velikih agrokombinatih zajeti desetstični hektarovi obdelovalne zemlje, kar naj bi spodbujalo brezposelnost.

Večina visoko mehaniziranih velikih obratov ima po avtorjevem mnenju to pomanjkljivost, da porabijo zelo veliko energije. V zvezi s tem bežna primerjava: medtem ko ameriški farmer ob uporabi mehanizacije, velikih količin umetnih gnojil in drugih sodobnih sredstev na tako imenovano „industrijsko energetsko enoto“ proizvede 0,2 kalorije v obliki živil, pridelava kitajski kmet ob mnogo skromnejši porabi energije, gnojil in drugih sredstev za 20 kalorij živil. Potemtakem je stokrat učinkovitejši od svojega ameriškega tekmeča.

Nobenega dvoma pa ni, da kmetijstvo samo problema prehranjevanja ljudi ne bo moglo rešiti. Lahko le prispeva svoj delež, vendar še to pod pogojem, da mu je v ta namen na voljo dovolj denarja za naložbe, ki pa ga mora prispevati celotno narodno in mednarodno gospodarstvo. Prava utopija je pričakovati, da bodo le boljše vrste semen in gnojila pripomogle k boljšemu prehranjevanju svetovnega prebivalstva. Tudi mnenje, da bi zadoščalo le prosvetljevanje kmetov v nerazvitem svetu, je hudo zmotno.

Kmetijstvu v nerazvitem svetu, v katerem umirajo milijoni ljudi zavoljo lakote, je potrebna mednarodna pomoč ne le v obliki izdatnih investicij, pomoči v denarju, materialu, tehniki in strokovnih kadrih, marveč tudi pomoč v obliki študij, ki naj bi pokazale, kateri kmetijski sistemi in organizacijske oblike ter strukture proizvodnje bi se v posameznih deželah tretjega sveta najbolje obnesle. Tovrstna pomoč je vsaj tako pomembna kot pomoč v obliki kreditov in investicijskih naložb v kmetijstvo nerazvitega dela sveta.

N. Ž.

POLJSKA NE POZNA ENERGETSKE KRIZE

„Energetska kriza“, na Zahodu danes vseskozi prisotna krilatica, v ljudski republiki Poljski nikakor ne zbuja grenkih občutkov. Kot četrti največji proizvajalec in hkrati za ZDA drugi najpomembnejši svetovni izvoznik premoga, zadovoljuje s premogom kar 90 % lastnih potreb po energiji s premogom.

„Črno zlato“ je na Poljskem najcenejša energetska surovina, katere rezerve so izredno bogate. Čeprav je konjunktura za premog zavoljo vsesplošnega prodora nafte v šestdesetih letih drugod po svetu nazadovala, poljski načrtovalci kljub temu niso nehali investirati v premogovništvo. Te naložbe se jim danes visoko obrestujejo, če upoštevamo, da morajo vse druge evropske države, ki nimajo lastnega premoga ali pa so naložbe v premogovništvo v minulih letih zanemarile, svoje energetske potrebe zadovoljevati z drago nafto, ki je kmalu še ne bo na voljo v zadostnih količinah.

V 70 premogovnikih, ki zaposlujejo skupno 337.000 delavcev, je Poljska lani nakopala skupno kar 164 milijonov ton premoga, kar pomeni v primerjavi z letom 1973 povečanje za več kot 17 %. Kakih 40 milijonov ton poljskega premoga je šlo v izvoz.

Največ premoga na Poljskem nakopljejo na območju Katowic, industrijskega bazena, ki se po industrijski koncentraciji lahko primerja s Porurjem. Vojvodstvo Katowice daje kakih 20 % celotne industrijske proizvodnje na Poljskem. Tu živi 3,7 milijona prebivalcev v 14 mestih.

Tako kot v Porurju enostransko razvito jeklarstvo na bazi premogovništva je tudi na območju Katowic postala kombinacija omenjenih dejavnosti ovira za razvoj, zaradi česar se je pred leti začelo dopolnjevanje te enostranske strukture z novimi vrstami industrije. Tako so prav na tem območju zgradili tudi obrat za montažo osebnih avtomobilov po Fiatovi licenci.

Osnovna dejavnika v osrčju poljske industrije pa seveda prej ko slej ostajata premog in jeklo. Premog tod pridobivajo v globini do 800 metrov, in to z najsodobnejšimi tehničnimi sredstvi in metodami. Nekateri premogovniki so popolnoma mehanizirani.

Na območju Katowic obratuje tudi prvi povsem avtomatizirani premogovnik na svetu, računalniško upravljana jama „Jan“. Dnevna storitev 15 ton nakopanega premoga na zaposlenega je štirikrat večja od produktivnosti na moža in dnino (4 tone) v običajnih rudnikih premoga. Med najboljše plačanimi delavci v tem poljskem revirju so tako kot v Porurju prav rudarji, ki vstevši s premijami zaslužijo mesečno po 8.000 do 10.000 zlotov ali v našem denarju od 4.300 do 5.400 dinarjev.

Dokaz za visoko raven poljske rudniške tehnike je tudi odprtje sedmih novih rudnikov v zadnjih 30 letih v Rybnikih v bližini Katowic. Deveti in deseti rudnik na tem območju sta še v gradnji. Da bi skrajšali predvideni gradbeni čas, ki po navadi traja 7 let, so usposobili za obratovanje jamski jašek ločeno od drugih objektov. Na tiru potem potisnejo stolp z dvigalom nad jašek. S to metodo poljski rudniški tehniki skrajšajo gradbeni čas za najmanj tri leta.

V jeklarstvu trenutno dajejo prednost graditvi velike topilnice železne rude v Katowicah. Z naložbo v vrednosti 51 milijard zlotov (27,3 milijarde din) se nameravajo Poljaki prebiti v svetovni vrh jeklarstva, tako da bodo na jesen prihodnjega leta proizvajali dodatnih 8 do 9 milijonov ton jekla in dosegli skupno proizvodnjo 24 do 25 milijonov ton.

N. Ž.

DANSKA

Proračunska zagata vlade

Zdaleč večji kot predviden je dejanski primanjkljaj v danškem državnem proračunu, toda tudi v proračunskem letu 1976/77 bo ta primanjkljaj rekorden. Meščanska opozicija obtožuje socialno-demokratsko vlado, da je ubrala pot, ki vodi v splošno državno finančno krizo. Če vladi v naslednjih mesecih ne bo uspelo izboljšati proračunske bilance, bo že jeseni verjetno izbruhnila na Danskem nova politična kriza.

Korenine proračunske zagate so v dejstvu, da znižanje neposrednih davščin za 7 milijard danskih kron letno (21 milijard din), ki je začelo veljati z novim letom, ob marčnem pretresanju proračunskih zadev ni bilo povsem pokrito. Za oživitve konjunktura je Hartlingova liberalna vlada, ki je morala februarja odstopiti, namenila 2,9 milijarde kron, ta primanjkljaj pa se je za vladavine socialnih demokratov pod predsednikom Ankerjem Joergensenom podvojil, tako da zdaj znaša že 5,8 milijarde danskih kron (17,5 milijarde din).

Kot napoveduje dansko finančno ministrstvo, se bo ta primanjkljaj zaradi recesije verjetno povečal na 8,6 milijarde danskih kron že ob koncu tega proračunskega leta. Tako bo z dohodki pokritih le okrog 88 % proračunskih izdatkov. Upoštevat je še treba, da bo „socialni pokojninski sklad“ dodatno nakupil za 3,5 milijarde kron obveznic, s čimer se bo „blagajniški primanjkljaj“ povečal na skupno 12,1 milijarde kron (35,7 milijarde din). Nezaželeni učinek tolikšne denarne mase iz državne blagajne na likvidnost pa naj bi omililo javno posojilo v višini 5,7 milijarde kron (16,8 milijarde din).

Danski finančni minister in opozicijske stranke se strinjajo vsaj v eni točki, da se namreč primanjkljaj iz tekočega proračunskega leta ne sme ponoviti. Finančni minister je zato napovedal povečanje proračunskih dohodkov za 4 do 6 milijard danskih kron, česar pa ne bi dosegli z zviševanjem neposrednih davščin, ker se socialni demokrati zavzemajo za ohranitev sedanje davčne lestvice. Proračun naj bi izboljšali bodisi z zviševanjem posrednih davščin bodisi s krčenjem proračunskih izdatkov.

nž.

OPTIMISTI SE TREZNIJO

Prej že mladane optimistično razgreti duhovi v ZR Nemčiji se treznijo. Prvotni statistični podatki, ki so od začetka tega leta v kratkih presledkih napovedovali začetek skorajšnje oživitve konjunktura, so se morali umakniti bolj črnogledim napovedim. Splošni konjunkturni program, ki ga je zvezna vlada uveljavila ob koncu minulega leta in vsebuje kot najpomembnejši spodbujevalni ukrep investicijski dodatek v višini 7,5 %, ni prinesel pričakovanega izboljšanja na področju naložb. Investicijskega sunka, ki naj bi gospodarske dejavnosti dvignil na višjo raven, po razpoložljivih statističnih podatkih in tudi po ugotovitvah industrijev samih, ni bilo. Omenjeni investicijski dodatek je sicer spodbudno vplival na naročila, vendar pa obstaja bojazen, da bodo v drugem polletju začeli delovati nasprotni vplivi.

Rezerviranost podjetnikov glede investicijskih naložb je brez dvoma tudi posledica presenetljivo nizke ravni povpraševanja v zasebnem sektorju oziroma osebni porabi. Davčna reforma in preosnova politike otroškega varstva, ki sta prizadeli premožnejše sloje prebivalstva, sta plačevalce davkov obremenili za dodatnih 14 milijard DM, pri čemer pa so dohodki gospodinjstev v letošnjem prvem tromesečju poprečno narasli za dobrih 14 %. Izdatki v široki porabi pa so se zvišali le za kakih 9 %, kar pomeni, da je prebivalstvo skoraj polovico povečanja zaslužkov namenilo za prihranke in ga s tem odtegnilo

porabi. Zvezna banka je prepričana, da se bo pripravljenost za varčevanje v prihodnjih mesecih spet normaliziralo ter da bo poraba ustrezno narasla. Toda povečani prihranki pomenijo zdaj rešitev za javne ustanove in službe, saj tako lahko pokrivajo posebno visoke primanjkljaje z nizko obrestovanimi krediti. Skupni primanjkljaj bo letos po oceni znašal kakih 60 milijard DM.

Vse kaže, da so na obzoru resne proračunske težave. Medtem ko so zdaj državni proračunski primanjkljaji zaradi konjunkturno političnih razlogov celo zaželeni, bo treba javne račune ob ponovni oživitvi konjunktura spet spraviti v rav-

notežje. Treba bo ne le preprečiti rast izdelkov, marveč tudi zvišati davščine. Zvezni finančni minister je dokaj nespretno že napovedal to nujnost za primer, da bi konjunktura oživela.

Ponoven dvig gospodarske aktivnosti vsaj delno onemogoča tudi razvoj zahodnonemške zunanje trgovine. Od začetka leta je opazen padec izvoza, ki je razviden tudi iz nazadujočega obsega naročil. Svetovna inflacija, negotovost svetovne trgovine zaradi opustitve čvrstih menjalnih tečajev in štirikratno zvišanje cen nafte so v vseh pomembnejših industrijskih državah sveta hkrati in v enaki meri povzročili motnje v konjunkturnih ciklih. Svetovnogospodarska delitev dela zahteva na sedanji razvojni stopnji usklajene nacionalne konjunkturne programe. Ozko nacionalno usmerjeni ukrepi, kot kaže, učinkujejo le v omejenem obsegu. Zvezna republika čaka zdaj na odločilni impulz iz ZDA, ki naj bi pripomogel k oživitvi svetovnega gospodarstva.

Medtem ko nekateri vladni

funkcionarji optimistično presojujejo konjunkturni položaj v ZDA, v ZR Nemčiji sproti korrigirajo nacionalno-gospodarske projekcije. Medtem ko je na začetku tega leta vlada še napovedovala gospodarsko rast v višini 2 %, inštitut IFO iz Muenchna izražajo bojazen, da se utegne družbeni bruto proizvod v primerjavi z letom 1974 celo znižati za 2,5 % do 3 %. Ob milijonski armadi brezposelnih so cene kolikor toliko umirjene, vendar pa presojujejo kot preveč optimistične napovedi, da do konca leta cene ne bodo narasle več kot za 5 %. Komaj je mogoče upati, da bodo ustrezno narasli dohodki podjetij in se primerno povečala njihova pripravljenost za investiranje, kajti ob skrajševanju delavnikov, podaljševanju dopustov in višjih socialnih dajatvah so se zaslužki v industriji v letošnjih prvih štirih mesecih zvišali za 6,8 %. Tako se krepi mnenje, da je sedanja recesija v ZR Nemčiji le delno konjunkturno pogojena ter da v znatni meri nastaja in se razrašča zaradi strukturalnih in obrambopolitičnih vzrokov.

N. Ž.

Kar naprej po starem

Lani so se pogodbenne obveznosti gospodarstva povečale za 37 %, zakonske pa za 27 %. Različno rast pogodbenih in zakonskih obveznosti v republikah in pokrajinah ocenjujejo gospodarstveniki kot napad na enotno jugoslovansko tržišče.

Absolutno največji porast zakonskih obveznosti v letu 1974 je bil na Kosovu – bilo jih je za 455 % več kot v letu 1973. V Vojvodini so narastle za 78 %, na ožjem področju Srbije pa za 186 %. V Sloveniji so se zakonske obveznosti povečale za 204 %, v Bosni in Hercegovini za 78 %, medtem ko so na Hrvaškem zabeležili samo 35-odstotno povečanje, v Črni gori pa celo le 10-odstotno.

Če si prizadevamo na osnovi porasta zakonskih in pogodbenih obveznosti v posameznih republikah in pokrajinah analizirati položaj delovnih organizacij na enotnem jugoslovanskem trgu, lahko pridemo do sklepa, da so pogoji gospodarjenja vse kaj drugega kot enotni. Kljub upoštevanju vseh specifičnosti gospodarskega razvoja in potreb posameznih republik in pokrajin ter tudi razlik v spremljanju podatkov je zelo težko pojasniti, zakaj so se te obveznosti povečale tako zelo različno.

SODELOVANJE KOSOVA IN SLOVENIJE

Gospodarstvo zbližuje

Med gospodarstvom Slovenije in Kosova so se v zadnjem času začele plesti trdnije vezi. Posebno aktivno vlogo v povezovanju odigravata obe gospodarski zbornici. Tako je delegacija Gospodarske zbornice Slovenije v maju obiskala Kosovo in ob tej priložnosti podpisala protokol. V skladu z njim je bila imenovana tudi skupna komisija, ki jo sestavljajo slovenski in kosovski gospodarstveniki. Kakor je videti po dosedanjem delu, so v ospredju zanimanja predvsem možnosti za skupna vlaganja med organizacijami združenega dela iz Slovenije in Kosova.

Pred nekaj dnevi je bila na obisku v Sloveniji 15-članska delegacija iz SAP Kosova in ob tej priložnosti smo že lahko slišali za prve konkretnejše rezultate gospodarskega povezovanja. Naj omenimo, da so bili člani delegacije iz Kosova v Korusu in Gorenju, se pogovarjali v IMP, Luki Koper in Petrolu, bili so še v Emoni in v Radencih ...

Kakor je videti, so se do najbolj oprijemljivih rezultatov dokopali na področju agroživilstva, kar ne preseneča, saj je bilo na primer v vinogradništvu sodelovanje že doslej izredno dobro razvito. Slovin in kmetijski kombinat Agro Kosovo – sodeluje še Navip – sta se dogovorila za skupna vlaganja v ure-

ditev več kot 3.000 hektarov novih vinogradov. Podpisana je tudi že pogodba za pet let vnaprej za izvoz vina v Zahodno Nemčijo. V petih letih naj bi po tej pogodbi šlo v izvoz 12.500 vagonov vina, kar predstavlja vrednost 120 milijonov nemških mark.

Kosovski gospodarstveniki so v razgovorih ob obisku v Sloveniji poudarjali, da so sklenili konkretne dogovore s slovenskimi partnerji pri poizvitvi in razvoju kosovske živinoreje (posebno zanimanje velja za dobavo plemenske živine). V zvezi s tem bodo do konca leta v mešani komisiji pripravili program sodelovanja do 1980. leta. Na Kosovem pričakujejo veliko pomoč naših strokovnih služb in zadržane zveze.

Če smo že pri agroživilstvu, naj omenimo, da so zanimanje za skupna vlaganja pokazali tudi pri HP, Emoni in Radenski. Emona bo morda gradila v Pristini veleblagovnico, Radenska pa se bo po vsej verjetnosti angažirala pri izkoriščanju mineralnih vod na Kosovu.

Precej ugodni obeti prihajajo tudi iz Gorenja, predvsem v zvezi s proizvodnjo elektromotorjev v Djakovici in radiatorjev v Gnjilanih. Na Kosovu so še posebej zadovoljni, ker so se v Velenju odločili, da bodo del uvoza in izvoza Gorenja opravljali prek kosovske banke.

I. T.

SUROVINI — SUROVINE SO!

Za razvoj našega gospodarstva je zlasti značilna neusklajena rast posameznih gospodarskih organizacij in industrijskih dejavnosti. Ena od posledic takega gospodarskega razvoja je zato nezadostna oskrba naše industrije z domačimi surovinami in z reprodukcijskim materialom, kar občutno zavira gospodarski razvoj in vpliva na povečevanje proizvodnih stroškov.

Na nezadostno preskrbo s surovinami in reprodukcijskim materialom vpliva predvsem premajhna medsebojna povezanost gospodarstva in nizka raven kooperacije, pogosto pa tudi neodgovornost pri prevzemanju in izpolnjevanju obvez, pomanjkanje obratnih sredstev ter skok cen surovin in razlike med cenami na svetovnem in domačem trgu. Pomanjkanje obratnih sredstev za nakup surovin in reprodukcijskega materiala je bilo izrazito zlasti v letih 1971–1973, potem pa je nastopilo obdobje pomanjkanja nekaterih materialov ter skokovite rasti cen surovin. Velike razlike v cenah surovin na tujem in domačem trgu v letu 1973 in v začetku minulega leta so povzročile intenziven izvoz surovin in reprodukcijskega materiala, kar je še bolj ostro našlo naš surovinski trg. Ekonomsko nam je škodil zlasti izvoz barvstih kovin in njihovih izdelkov, ferossilicija, nekaterih izdelkov črne metalurgije, hlodovine, celuloze in žaganega lesa ter lesonitnih in ivernih plošč. To je, razumljivo, povzročilo naglo naraščanje cen na domačem trgu. Tako so sedaj cene surovin že v veliki meri izenačene, nekatere pa so celo presegle cene na svetovnem trgu, kot denimo, cene cinka, svinca, bakra, delno tudi zaradi ponovnega znižanja cen na svetovnem trgu v zadnjih mesecih. Vse to je povzročilo, da se je ob koncu minulega leta ponudba na domačem trgu surovin znatno izboljšala. Ostal pa je drug problem: velike zaloge surovin, ki smo jih uvozili v času, ko so bile cene v svetu

najvišje. To zelo bremeni našo predelovalno industrijo, zlasti tekstilno.

Vse to je povzročilo, da je oskrba industrije s surovinami in reprodukcijskim materialom slaba. Med vsemi panogami je najbolj prizadeta kovinska industrija. Vsa leta je bila njena oskrba s surovinami daleč pod poprečjem industrije, lani pa se je še bolj poslabšala kot pri drugi industriji.

V zadnjih petih letih je bilo čutilo izrazito pomanjkanje produktov črne metalurgije – različne pločevine, profilov, trakov, cevi in žic. Slovenske železarnice zaradi svoje usmeritve v izdelavo kvalitetnih jekel krijejo le 30 do 40 % potreb slovenske predelovalne industrije. Z družbenim dogovorom o razvoju jugoslovanske črne metalurgije bo zato treba uskladiti proizvodnjo znotraj panoge in s potrošniki jeklarskih izdelkov ter za slovenske železarnice zagotoviti dobavo metalurških polizdelkov navadne kvalitete. Po sklenitvi tega družbenega dogovora lahko upravičeno pričakujemo znatno izboljšanje oskrbe s proizvodi črne metalurgije že v naslednjem petletnem obdobju našega gospodarskega razvoja. Tako je že začela obratovati hladna valjarna v Smederevu z zmogljivostjo 200.000 ton letno. Prav tako obratuje hladna valjarna v Skopju z zmogljivostjo 150.000 ton. V gradnji je tudi hladna valjarna na Jesenicah – dokončali naj bi jo do konca leta 1976 – z zmogljivostjo 30.000 ton izdelkov za uporabo v elektroindustriji, 15.000 ton nerjavečih jekel ter 70.000 ton hladno valjanih trakov iz mehkih jekel. Poleg tega uvajajo v Skopju novo progo za hladno valjane trakove z zmogljivostjo 800.000 ton letno. K izboljšanju oskrbe kovinsko predelovalne industrije bo veliko prispevala tudi poslovna skupnost proizvajalcev in predelovalcev jekla.

V. B.

Propaganda za tujce

Na Jadranu, predvsem na zgornjem, se vse bolj širi nenavaden pojav – izvažamo tuje turiste, ki smo jih privabili z nemajhnim trudom! Z bučnimi reklamami za izlete

v Benetke in San Marino – to stá Meki naših turističnih agencij – organizatorji takšnih izletov poskrbijo, da del tako imenovane izvenpenzijske porabe gostov ostaja

na drugi strani Jadrana. Ti izleti postajajo pretežna ali celo izključna oblika izletniškega turizma, nekakšna krona ponudbe naših potniških agencij!

Od brazde do stojnice

Podjetje „Agrokop“ iz Novega Sada združuje 18 delovnih organizacij: 11 kmetijskih gospodarskih organizacij iz petih sosednjih občin s 35.000 ha lastne ome zemlje in s 100.000 ha v kooperaciji z individualnimi kmetijskimi proizvajalci, klavnico, mline in pekarno, tovarno konzerv ter tri prevozne organizacije. Cilj tega podjetja je ustvariti proizvodnjo tekočega traka od brazde do tržišča, materialno pa zagoto-

viti optimalne pogoje za pridobivanje dohodka. Vse proizvodne, predelovalne in prevozne organizacije so povezane v pet vertikalnih linij: linija za meso od vzreje živine, do predelave v klavnicah, linija za žitarice, za zelenjavo, za industrijske rastline ter linija za semena in cvetje.

Združeno podjetje je obdržalo štiri funkcije: plan in analizo razvoja, izpopolnjevanje proizvodne tehnologije, organiziranje prometa in finančno računsko posle, odločanje o vsem tem pa so prenesli na osnovne organizacije združenega dela.

Elektrarne v zamudi

V Bosni in Hercegovini bodo 10 elektrarn dogradili kasneje, kot so predvidevali, kljub temu pa bodo pričele obratovati že do leta 1980. Zakasnitvi del so krivi predvsem vzroki finančne narave. Po programu naj bi gradnja 10 elektrarn veljala 14,7 milijarde dinarjev, zaradi inflacije in drugih vzrokov pa se

bodo stroški povečali na 22 milijard dinarjev. V Bosni in Hercegovini menijo, da bo potrebno ob naložbah v gradnjo termoelektarn vlagati tudi v modernizacijo in razširitev rudnikov premogov, brez česar ni možno povečevati proizvodnje električne energije.

Glavne naloge

V srednjeročnem načrtu družbenega razvoja Črne gore bo imela prednost dograditev velikih objektov, posebno hidroelektrarne „Mratinje“ s prenosno mrežo. Med prednostne objekte sodijo še rudniki boksita, tovarna cementa v Plevlju, rudnik Brskovo, objekti prometne infrastrukture, to je proga Beograd–Bar, pristanišče Bar in začeta cestna dela. Nadaljevali bodo tudi v gradnjo in rekonstrukcijo železarnice „Boris Kidrič“ v Nikšiću in razširitev zmogljivosti alumi-

niške industrije. Ena bistvenih osnov za hitrejši razvoj je pospešena gradnja termoelektarne Plevlje z ustrežno prenosno mrežo. Da bi ublažili problem energetskega primanjkljaja republike, pa bo treba zgraditi še eno elektrarno.

Koncept srednjeročnega razvoja Črne gore predvideva povečanje celotnih investicij za 10,7 %. Investicije v osnovna sredstva v družbenem sektorju naj bi do leta 1980 znašale več kot 15 milijard dinarjev.

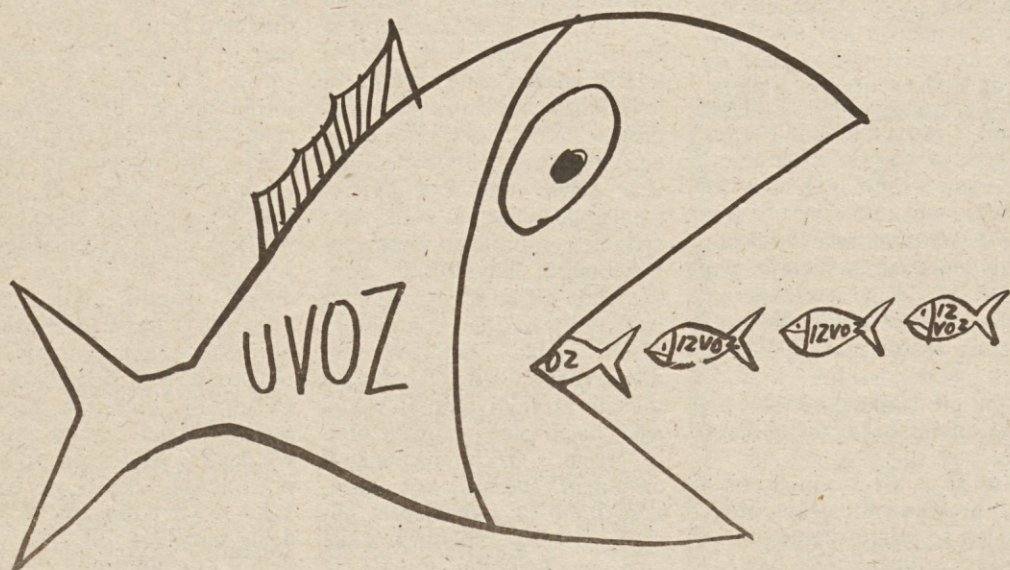
JANKO RUDOLF,
predsednik Republiškega
odbora ZZZB NOV Slove-
nije ob podelitvi letošnjih
nagrada ob Dnevu vstaje
slovenskega naroda:

„Boj za resnico je imel zmeraj dve fronti – eno doma – znotraj in drugo – zunaj. Ne samo v času vojne, pač pa tudi v vseh tridesetih letih po njej se kot rdeča nit vlečejo poskusi zaviranja našega samoupravnega socialističnega razvoja tako s strani mednarodnih reakcionarnih krogov kot naše bedne politične emigracije ter ostankov stare razredne družbe pri nas doma. Zato nas nič več ne presenečajo taki poskusi negacije našega prispevka v času druge svetovne vojne, čeprav se to dogaja v letu, ko praznujemo trideseto obletnico zmage nad fašizmom, ko popolnoma objektivno, včasih morda še preskromno vrednotimo svoj delež v mednarodnem prostoru, ki smo ga dali k skupnim prizadevanjem za zmago nad fašizmom, v boju za mir, za enakopravno sodelovanje in za neuvrščeno politiko. Boj za resnico pa seveda ne pomeni samo to, pač pa tudi buden pogled na vse, kar se pri nas dogaja. Naše revolucionarno izročilo naj nam pomaga, da bomo znali ločiti zmo od plevala – tiste, ki se resnično borijo za samoupravljanje, od tistih, ki z revolucionarnimi samoupravnimi frazami zakrivajo svoje nasprotovanje nadaljnemu hitremu razvoju samoupravnih socialističnih odnosov. Več kot očitno je, da se nam brez hitrejšega napredka samoupravljanja ne bo posrečilo, da bi delavskemu razredu zagotovili odločilno družbeno vlogo. To pa seveda tudi pomeni, da bomo z veliko težavo odpravljali vse gospodarske težave, ki nas tarejo.“

FRANC ŠETINC,
sekretar IK predsedstva
CK ZKS ob polaganju
temeljnega kamna za
tovarno silikatne opeke
anhovskega Salonita v
brežiški opekarni:

Nobenega izmed ukrepov ne smemo ocenjevati kot čarobno palico, ki lahko v kratkem času vse spremeni in izboljša. Vsak ukrep je le spodbuda in podpora naporom združenega dela za izboljšanje produktivnosti, smotrno gospodarjenje in varčevanje. Povsod se mora uveljaviti spoznanje, da je tudi znotraj združenega dela pri omenjenih nalogah v zelo kratkem času mogoče marsikaj doseči – predvsem tam, kjer pomanjkljivosti temeljijo na subjektivnih vzrokih. Ob vsem povedanem pa moram znova poudariti, da noben zakon in noben ukrep do zdaj v nobenem kolektivu ni oviral prizadevanj za večjo produktivnost dela, večina težav, s katerimi se ubadamo, pa je prav posledica preskromne produktivnosti.

Ko opozarjamo na resnost položaja in s široko politično akcijo mobiliziramo vse delovne ljudi v prizadevanjih za stabilizacijo gospodarstva, moramo tudi ugotoviti, da delavci to z razumevanjem sprejemajo kot nujnost in so pripravljeni na nove napore. Zato položaja ne gre dramatizirati, saj za to ni razlogov. Nesprejemljivo pa je, da bi kdorkoli to pripravljeno delovnih ljudi izkoriščal kot nekakšen politični kapital – češ, saj ljudje ne godrnjajo, kaj jih razburjamo. Zato se motijo tisti, ki menijo, da je potrebno pač prevedriti še eno nevihto, počakati, da se ohladi tudi ta vroča juha. Taki se bodo krepko opekli. Zveza komunistov in vse zavestne politične sile so odločene, da zavoriramo v novo obdobje z natančno opredeljeno odgovornostjo za njihovo uresničevanje.

Ilustracija k zgodbi o veliki ribi, ki žre male ribe

Karikatura: A. NOVAK

Zanimalo nas je, kako so letos v naših delovnih kolektivih poskrbeli za letovanje svojih članov. Za sodelovanje v naši »raziskovalci akciji« smo se obrnili na številne sindikalne organizacije v OZD z najrazličnejšimi delovnimi »profili«. Posrečilo se nam je, seveda ob upoštevanju dokajšnjega odziva na vprašanja, da lahko posredujemo podatke iz prav vseh vetrov Slovenije...

Pogled skozi žep na letovanje

Dopustniška sezona je v polnem razmahu. Nekateri delovni kolektivi so odšli kolektivno na oddih, velika večina pa skuša loviti pravo ravnovesje med tistimi, ki kljub vročini vztrajajo na delovnih mestih in tistimi, ki so lahko za nekaj časa »odšli po svoje«, na morje, v planine... In se potem oglašajo z razglednicami in pozdravi, da bi malce »podražili« tovariše, ki še čakajo, da pridejo na vrsto.

Čas polne dopustniške sezone se nam je zdel kot nalašč za to, da bi malce podrobneje pogledali za njegove kulise. Predvsem nas je zanimalo, kako posamezni delovni kolektivi skrbijo za letovanje svojih delavcev in njihovih svojcev, ali imajo morebiti kakšne posebne ugodnosti za socialno ogrožene, ali imajo svoje počitniške domove, kakšne so cene penzionov v teh domovih, kako je z regresi...

Nakazali smo le nekaj osnovnih vprašanj, ki smo jih v priložnostno improvizirani anketi zastavili organizacijam sindikata v številnih delovnih kolektivih. Naj povemo, da smo kljub dopustniški odsotnosti dobili kar lepo število odgovorov – okroglo 25 – tako da si je iz njih možno ustvariti kar precej zgornjo podobo o razmerah na področju, ki ga kratko imenujemo »letni oddih delavcev«.

SINDIKAT (Z LISTO) – AVTORITETA

Oglejmo si za začetek, kako je z regresom. Kakor vemo, je sindikalna lista skušala pri regresih napraviti red in vsaj v glavnem izenačiti pogoje. Na osnovi odgovorov, ki smo jih dobili, bi lahko sklepali o izredno pozitivnem odzivu na akcijo slovenskih sindikatov. V veliki večini delovnih kolektivov se regresi res gibljejo med 900 in 1100 dinarji, čeprav je tudi res, da pri konkretnih izvedbah »vlada« kar precejšnja pestrost.

V jeseniški železarni so se na primer odločili za regres 650 dinarjev, vendar je dobil vsak delavec za nezaposlenega člana družine in otroka nad 10 let starosti še po 300 din, za otroka pod omenjeno starostno mejo pa po 250 din. Socialni kriterij je torej prišel do močnega poudarka, saj so zavestno poskrbeli za številnejše družine, ki so pri letovanjih pač v največjih skripih.

Precej OZD ima regres 900 din na zaposlenega: Komus, Lesonit, Tomos, Dravske elektrarne (pravijo, da nimajo več, ker sporazum še ni podpisan), Splošna plovba (za delavce, ki so imeli poprečni lanski OD nad republiškim poprečjem).

Če gremo po stopničkah navzgor, pride na vrsto Meblo, ki ima letos 950 din regresa. Kot posebnost omenjamo, da so upokojenim delavcem izplačevali po 400 din.

Po 1000 din regresa imajo v Delamarisu, v tovarni celuloze in papirja Djuro Salaj, v vrhniški usnjarni (podatek velja tudi za TOZD usnjarna Smartno pri Litiji), rudnikih svinca in topilnici Mežica, ruški tovarni dušika, Krki in v Splošni plovbi (OD pod republiškim povprečjem).

Po naši »mehanični lestvici« pride zdaj na vrsto Impol z regresom 1050 din.

Po 1100 din regresa so razdelili Tehnomercator, Fructal-Alko in Satumus.

LAHKO TUDI – NIČ

Ustavimo se še pri nekaterih primerih, ki bi jih lahko označili za izjemne. Seveda, če jih primerjamo z dosedaj opisano »večinsko usmeritvijo«. V zasavskih premovalnikih po vsem videzu regresa niso izplačevali, temveč plačajo polovico penziona v njihovih počitniških domovih (skupna cena 80 din), in to članom kolektiva, njihovim nezaposlenim ženam in nepreskrbljenim otrokom.

Nekaj podobnega imajo tudi v litijski predilnici, kjer se regres pojavlja le kot del plačila za penzion (tak regres je od 20 do 28 din na dan, odvisno od OD in počitniške sezone).

Težko bi rekli, ali je bil podatek pričakovan ali ne, vendar je res, da so delavci v celjskem EMO zaenkrat še brez regresa za letovanje. Pravijo, da ga niso uspeli izplačati zaradi finančnih težav in da bodo to poskusili napraviti jeseni. Odločitve vsekakor ne moremo komentirati, ker nimamo na voljo vseh podatkov, predvsem s področja likvidnosti. Kazalo bi morda opozoriti le na to, da regres za EMO »v globalu« nikakor ni številka, ki bi jo lahko zanemarili mimogrede, saj je v tovarni 3746 zaposlenih. Pomnoženo z – na primer – 1000 novimi dinarji je...

Vsekakor moramo povedati, da smo delovne organizacije razvrščali po predalčkih bolj zaradi boljšega pregleda in ne zaradi

vrednotenja »teže« regresa, čeprav je res, da nekatere primerjave pokažejo kar precejšnje razlike. Za celovitejši vtis pa le moramo dostaviti, da v nekaterih OZD dajejo nekaj odstotkov za regresiranje penziona v počitniških domovih – praviloma gre za 10 %, torej »po sledeh« sindikalne liste.

V Lesonitu dajejo na primer v te namene 200 din (na zaposlenega), ruški tovarni dušika 100 din, prav tolikšen znesek so v Krki namenili za obnovo in razširitev počitniških domov, Impol regresira penzijske cene v svojih domovih s 50 dinarji.

PENZION – ZELO »RAZTEGLJIVO«

Tokrat bi si lahko še odgovorili na vprašanje, koliko morajo pravzaprav odšteti delavci zase in za svoje družinske člane za letovanje (seveda imamo v mislih samo cene penziona) v počitniških domovih, ki jih imajo OZD v svoji lasti. Zanimivo je, da smo prav pri teh številkah našli na izredno velike razlike. Marsikaj se pač skriva za njihovimi »kulisami« od razumevanja, pripravljenosti, iznajdljivosti, posluha in še in še, vendar...

Jeseniški železarji in njihovi svojci letujejo v Biogradu za 48 din na dan (izven sezone 42 din) in Crikvenici za 55 din (48). Konusovi delavci plačajo dnevno oskrbnino 60 din (če dobivajo otroške dodatke) ali pa 70 din. V Lesonitovih domovih velja penzion 20 din (za otroke mlajše od 12 let le 10 din).

Tomosovci plačujejo 60 % od polne cene penziona, se pravi 60 dinarjev, delavci Dravskih elektrarn 70 din, Splošna plovba pa ima stvar zastavljeno malce drugače (ker nima svojih domov): za letovanje v nekaterih hotelih, s katerimi ima OZD pogodbo, so delavci dobili po 60 din na dan, za ožje svojce 40 din in še za manjše otroke po 28 din. Razliko do polne cene penziona je bilo seveda treba plačati iz lastnega žepa.

TUDI NA KOLEŠIH

V Meblu poznajo »svoje penzione« od 15 do 65 din (za otroke 45), v Delamarisu pa za 55 din (matere samohranilke imajo 50 % popusta).

Penzijska cena v Domu krške tovarne celuloze in papirja je 62 din, v Domu vrhniške usnjarne 50 din, v Domu mežiškega rudnika 60 din (za otroke 45), v Domu tovarne dušika pa od 14 do 51 din (za otroke od 10 do 34), odvisno pač od deleža OD na družinskega člana.

Odvisno od osebnega dohodka delavca in števila nepreskrbljenih družinskih članov letujejo tudi v novomeški Krki po 40, 60 ali 85 din. Dnevni penzion po 60 din imajo tudi v Impolu.

V Tehnomercatorju ne poznajo penzijskih cen, vendar imajo ugodne najemnine za štiri ali petposteljne počitniške hišice (40 ali 50 din na dan). Izven sezone se pristojbina zmanjša za polovico.

V Fructalu – Alko nimajo svojih počitniških domov, tako da jim je 8 kamp prikolic edini »počitniški kapital«. Letovanje v njih je za člane kolektiva brezplačno. Težava je le v tem, ker je prikolic sorazmerno malo za blizu tisoččlanski delovni kolektiv...

V Satumus poznajo dva penziona: »morskega« za 65 din (otroci 50) in »gorskega« za 62 din (otroci 45). V prikolicah pa velja desetdnevno letovanje 700 dinarjev. Cene penziona v celjskem EMO so 75 din za odrasle in 60 din za otroke, v zasavskih premovalnikih pa – kot smo že omenili – plačajo delavci zase in člane svoje družine polovično ceno penziona, to je 40 din, v litijski predilnici pa – zaradi podobne udeležbe OZD – 41 ali 44 din v glavni sezoni ali 33 in 35 din izven nje. Na različno ceno vpliva višina OD.

PRIHODNIČ – KDO LETUJE BREZPLAČNO?

Za uvod v »sprehajanje« med odgovori na našo anketo smo tokrat podrobneje spregovorili o posebnostih v zvezi z izplačevanjem regresa in o penzijskih cenah v počitniških domovih. Samo na osnovi omenjenih dveh »kazalcev« seveda še zdaleč nismo osvetlili vseh posebnosti, ki spremljajo pogoje za letovanje naših delavcev in njihovih družin. Predvsem je treba natančneje povedati, koliko počitniških domov v svoji lasti imajo naše OZD, kje jih imajo in kakšne so njihove posteljne zmogljivosti. Omenjeni podatki bodo seveda vse prav zgovorni, ko jih bomo primerjali s številčnostjo delovnih kolektivov. Potem si je treba še podrobneje ogledati, kje in kako so poskrbeli za letovanje socialno ogroženih in bolnih delavcev. In še kaj se bo našlo...

O vsem tem pa bomo spregovorili v prihodnji številki DE...

IGO TRATNIK

Janez Voljč: RAZPRODAJA KISLIH KUMARIC

ZMOTA

Pravijo, da moramo biti novinarji iznajdljivi, pogumni in družbeno koristni.

To velja tudi za fotoreporterje. Zvonko Vidrih, fotoreporterski pripravnik, je imel vse te lastnosti, le pri iznajdljivosti je nekoliko šepal.

Zato je obiskal strica Matica, kovaškega mojstra, ki stanuje na Galjevici pri Ljubljani in življenja nikoli ni jemal s ta grde strani ter je za vsak problem koj našel najbolj pravišnje rešitev. In ga je moledeval:

„Pomagaj mi, če je le v tvoji moči. Zdaj ko je obdobje kislih kumaric in ko so mnogi pišoči novinarji na dopustu, bi lahko za drag denar prodal kakšno fotoreportažo, pa ne vem, katere teme bi se lotil.“

In stric mu je obljubil svojo pomoč.

Kaj se je naslednji dan dogajalo na Tromostovju?

V tistih dopoldanskih urah, ko največ ljubljanskih gospodinj prihaja na živilski trg, je s Tromostovja skočil v Ljubljano »krepak starejši človek«, kot je pisalo v poročilu službujočega miličnika.

„Najprej si je sezul čevlje, slekel srajco in odpel ročno uro ter vse to izročil mladeniču, ki ga je spremljal in ki je imel v rokah fotografsko kamero, potem je zavpil: „Naj se nad mano zgmejo valovi pozabe!“ in ko je padel v umazano Ljubljano, se je očitno premislil, kar potrjujejo njegovi klici: „Ljudje božji, pomagajte!“ Medtem pa je mladenič s kamero, po izjavah očitno, dokaj glasno opozarjal navzoče občane: „Človek v vodi!“ In se je na okoliških bregovih zbralo nekaj sto ljudi, ki so glasno komeñtirali, kaj se bo zgodilo s samomorilcem; se bo utopil ali ne. Nekateri so celo stavili, čez koliko minut bo »gagnil« (uporabljali so prav ta izraz) in sem se kot službujoči organ pripravljal, da skočim v Ljubljano, ko je neka ženska zakričala: „Skupaj sta bila, on ga je nagovoril!“ in je pokazala na mladeniča s kamero: „On je kriv, naj ga sam rešuje!“ Ne vem, kaj se je potlej dogajalo, ker me je v tistem prerinjavju nekdo tako mahnil, da sem izgubil prisotnost duha, in ko sem se zavedel, sem videl, kako so ljudske množice iztrgale mladeniču fotografski aparat in fanta vrgle v Ljubljano.“

Pravijo, da prej ali slej vse pride na dan, še zlasti pa se to zgodi na postaji milice

„Prisežem,“ je rekel stric Matic, ko je dobro uro kasneje v samih gatah sedel na postaji milice in je ožemal svoje mokre hlače, „da je bila tale najina akcija dobronamema. Z njo sva hotela aktivirati vse tisto, kar je v človeku najboljšega, se pravi, trdno sva bila prepričana, da bo v Ljubljani prevladal čut solidarnosti in pomoči človeku, ki se je znašel v stiski, da bodo množično poskakali v vodo. Takrat bi jih moj nečak poslikal. Bila bi to čudovita fotoreportaža.“

Medtem pa je fotoreporterski pripravnik v toaletnih prostorih postaje milice razmišljal, kako naj pred svojim urednikom upraviči izgubljeni fotografski aparat, ki si ga je prisvojil nekdo izmed vrlih ljubljancev, navzočih na Tromostovju.

Ne vem, kaj vse se je potlej dogajalo, vem pa, da je Zvonko Vidrih še tistega dne podal ostavko na pripravniško mesto fotoreporterja v enem naših najbolj cenjenih dnevnikov, jeseni pa bo s stričevo materialno pomočjo začel na ljubljanski univerzi študirati psihologijo.

JANEZ VOLJČ

UGRABITEV

Ko je tovariš predsednik sedel v svoj avtomobil in se po trudapolnem delovniku skušal odpeljati domov, mu je nekdo z zadnjega sedeža pritisnil na tilnik nekaj hladnega in zasiljal je glas, ki ga je opozarjal:

„Gre zares! To je ugrabitev! Dvignite roke!“

Storil je, kar mu je bilo ukazano, pa ga je človek na zadnjem sedežu z nečim trdim mahnil po glavi in zagrnula ga je tema. Ko se je zbudil, je zvezan ležal v nekakšni kleti in trije fantje z maskami na obrazu, ki so se med sabo klicali Pip, Bip in Čip, so mu govorili:

„Ste pomemben občan naše samoupravne družbene skupnosti in zato boste napisali kratko pismo, v katerem boste razložili svoj položaj. Povedali boste še, da vas bomo vrnili takoj, ko dobimo najmanj 100.000 dinarjev.“

Ker je bilo očitno, da so fantje vso zadevo resno vzeli, je predsednik napisal:

„Storite vse, kar ugrabitelji zahtevajo. Gre za življenje ali smrt. Več ustno.“

Pip je njegovo pismo vzel in odšel, predsednik pa je Bipu in Čipu govoril:

„Sploh ne veste, koga ste ugrabili. Moje delo je zelo pomembno za vso našo socialistično skupnost in zločin je, kar ste storili. Pomislite samo, kaj se bo zgodilo, če bodo danes ostali moji ljudje brez direktiv. Nihče ne bo vedel, kaj naj dela in...“

Takrat mu je Čip porinil v usta svoj robec.

Minevale so ure in znočilo se je, ko se je vrnil Pip in je ves obupan razložil kolegoma:

„Fanta, dvignimo roke in pot pod noge. Akcija je propadla. Telefoniral sem njegovim šefom, ki so po televiziji in radiu pozvali javnost, naj zberejo zahtevano vsoto. Pa nihče ni dal niti dinarja. Ko sem jih zvečer ponovno poklical, so mi rekli, naj predsednika komisije za stabilizacijo gospodarstva kar obdržimo, saj v vseh letih po gospodarski reformi ni storil nič dobrega, le govoril je, kaj bi bilo treba storiti. „Kar imejte ga,“ so rekli, „zdaj so vse njegove dolžnosti prevzeli delavci.“

In so Pip in Bip in Čip pobrali svoje šila in kopita, predsednik odbora za stabilizacijo pa je zavoljo robca, ki ga je imel v ustih, samo nekaj stokal.

Nihče ne ve, kako in kdaj so ga ljudje našli in rešili.

Sicer pa to sploh ni več pomembno.

JANEZ VOLJČ

komentatorjev stolpec

Neodgovorno!

Kot je znano, je tudi varčevanje ena izmed pomembnih, a žal premalo upoštevanih postavk stabilizacijskega ter protinflacijskega programa. Čeprav so pristojni organi že večkrat in ob različnih priložnostih najavljali nekakšne programe in akcije varčevanja, ki naj bi veljali tako za gospodarstvo kot tudi za negospodarske dejavnosti, je ostalo bolj ali manj pri besedah. Ni se namreč mogoče znebiti vtisa, da smo akcijo varčevanja začeli brez širšega družbenega strateškega načrta, da smo pobude za to akcijo prepustili bolj ali manj le združenemu delu v gospodarstvu, medtem ko je na vseh drugih področjih nacionalnega gospodarstva ter v vseh drugih družbenih dejavnostih ostalo domala pri starem.

Tudi sklicevanje zgolj na združeno delo, ki naj bi tudi tu kot prvo in edino reševalo zagato, utegne postati demagoška fraza, toliko bolj, ker je program varčevanja pustil ob strani z narodnogospodarskega aspekta še druga pomembna področja, na katerih je moč z bolj racionalnim vedenjem vseh družbenih subjektov prihraniti zdaleč več kot zgolj s tolikokrat in tolikanj poudarjenim varčevanjem s surovinami v industriji, čeprav tudi temu ni moč odrekati ustreznega pomena in učinkov.

Če začnemo samo pri zajemanju denarnih sredstev prebivalstva, bomo ugotovili, da so ta sredstva v skupni denarni masi udeležena le s tretjino, medtem ko ni nobena skrivnost, da banke iz denarnih prihrankov prebivalstva v znatni meri kreditirajo gospodarstvo. Še vedno torej ostaja velik del prihrankov prebivalstva v nogavicah, kot mrtev kapital, medtem ko gospodarstvo vse bolj trpi zaradi nelikvidnosti.

Banke so doslej očitno premalo storile za aktiviranje teh imobiliziranih denarnih sredstev.

Nadaljnja šibka točka v naši pripravljenosti za varčevanje je skrajno neracionalno ravnanje z odpadnimi oziroma sekundarnimi surovinami. Medtem ko le-te propadajo na smetiščih, letno uvažamo staro železo, tekstilne odpadke in druge sekundarne surovine v sto in stotilijonski devizni vrednosti. Ne zbiramo načrtno papirja in steklenic, neracionalno trošimo celulozni les ter uvažamo drage surovine za izdelavo steklene embalaže. Vedemo se, kot da bi bili najbogatejša država, ne zavedamo pa se dovolj, da so prav bogate države to postale in ostale, ker ne puščajo vniemar niti kilograma papirja, tekstila, železa in črepinj.

Paradoksalno je tudi, da je zahodni svet lani porabil in predelal manj nafte kot predlani, Jugoslavija pa je je porabila več, čeprav je znano, da mora kakih 60 % do 65 % potreb po nafte pokrivati z uvozom, s katerim pa uvažata tudi znaten del svetovne inflacije. In kako trošimo bencin? Skrajno potratno, saj se Jugoslavlani v času, ko se drugod po svetu sosedje vozijo skupaj v službo in iz nje, da bi prihranili stroške za bencin, še naprej vozimo kar sami ali največ v dvoje. Veliko bencina pa bi pri nas tudi prihranili, ko se avtobusna podjetja ne bi tako brezumno spuščala v konkurenčno tekmo ter dovoljevala, da njihovi avtobusi vozijo po nekaterih progah napol prazni.

Tudi s kruhom ravnamo ne le potratno, marveč skrajno neodgovorno, čeprav smo morali pšenico v povojnem obdobju že nekajkrat uvoziti. Medtem ko drugod po svetu ne le pojedjo manj kruha, marveč z njim tudi mnogo varčneje ravnajo, grede pri nas v odpadke ogromne količine starega kruha. Z njimi bi — kot je zapisal neki Zagrebčan — lahko pol leta hranili ves Zagreb, ki, kot je znano, šteje 650.000 prebivalcev. Seveda pa tudi v drugih mestih ne ravnajo s kruhom nič bolje!

Lahko bi še in še naštevali primere potratnega ravnanja z surovinami in živili ter možnosti prihrankov tudi na drugih področjih z akcijami, ki bi jih neizogibno morali voditi centralno, v povezavi z vsemi družbenimi dejavniki in ne samo z združenim delom v gospodarstvu. NANDE ŽUŽEK

Razvozlavanje vozlov

Ob ocenjevanju dosežane stopnje samoupravne organiziranosti v ptt prometu so v ospredju še vedno nerešeni medsebojni ekonomski odnosi. V zadnjih treh letih so slovenski poštni delavci pri uveljavljanju ustavnih načel v praksi storili mnogo, vendar z opravljenim delom še niso popolnoma zadovoljni. Komunisti, sindikat in mladinska organizacija so v prvih vrstah boja za nove samoupravne odnose.

V javni razpravi o samoupravni organiziranosti slovenskega ptt prometa ter uveljavljanju ustavnih načel v praksi sodeluje zelo širok krog slovenskih poštinskih delavcev. V oceni, ki jo je izdelal svet zveze komunistov Združenega PTT podjetja Slovenije, kakor tudi v razpravi se obravnava problematika zaokrožuje tudi z analizo uresničevanja stabilizacijskih prizadevanj ptt kolektivov ter z urejanjem medsebojnih ekonomskih odnosov v slovenskem in jugoslovanskem ptt prometu. V sedanjo, po pomembnosti eno najširših političnih akcij v zadnjih letih, se vključuje tudi javna razprava o samoupravnem sporazumu o združevanju v sestavljeno organizacijo združenega dela, ki bo še ta mesec s podpisom OZD dobila temeljni samoupravni akt in bo bržčas končno tudi vpisana v register organizacij združenega dela.

Povsem normalno je, da se vprašamo, čemu so se delavci ptt dejavnosti in njihove politične organizacije odločili za ponovno „prevetritev“ svoje samoupravne organiziranosti, saj so že pred dobrimi tremi leti konstituirali temeljne organizacije združenega dela, kjer so obstajali za to pogoji, prav tako pa so z registracijo OZD brez temeljnih organizacij formalno pravno zadostili ustavnim določbam? Iz dosedanje razprave je razvidno stališče, da je potrebno samoupravni sistem v tej dejavnosti dopolniti, saj je v nekem smislu posledica pred tremi leti premalo poglobljenega ugotavljanja vseh potrebnih pogojev za konstituiranje TOZD in OZD in deloma tudi kampanjske iluzije. Zaradi tega ni bil povsem uresničen duh nove ustave v procesu samoupravnega odločanja in zato ga je zdaj toliko bolj potrebno „prevetriti“ in oblikovati tako, da bodo ustvarili take temeljne organizacije in takšen samoupravni, gospodarski in tehnološki sistem ptt, ki bo omogočal vsem delavcem na osnovi

enake količine in kvalitete dela, enake učinke in enake možnosti za pridobivanje dohodka. Seveda pa mora nova samoupravna zgradba tudi optimalno zadovoljevati družbene potrebe po ptt storitvah. Seveda pa tehnološka, kadrovska in predvsem gospodarska specifičnost te dejavnosti, ki je bila do nedavna znana po svoji organiziranosti na izrazito vertikalnih osnovah, ne more biti opravičilo za zamujanje pri uveljavljanju ustavnih načel v praksi, čeprav obstaja še veliko nerešenih vprašanj, ki zadevajo medsebojne ekonomske odnose in ki jih slovenski poštni delavci sami brez sodelovanja drugih ne morejo rešiti.*

Poštni delavci se srečujejo z neenakimi pogoji za pridobivanje dohodka in seveda tudi za njegovo delitev. Vzrok za to je različna akumulativnost posa-

meznih ptt storitev, saj poštne storitve že več let „ustvarjajo“ izgubo, medtem ko so telefonske in telegrafске storitve dokaj akumulativne. Delovne organizacije rešujejo problem nizke akumulativnosti v poštinskih storitvah s prelivanjem sredstev, vendar pa to po drugi strani šlabi razvoj telegrafsko-telefonskih zmogljivosti, kjer so potrebe po povečevanju in modernizaciji največje.

K temu so še vprašanja, ki zadevajo medsebojne ekonomske odnose v jugoslovanskem ptt prometu. Rešitve iščejo poštni delavci že pet let, zdaj pa le kaže, da bo letošnji september prinesel rešitev. Predvidevajo namreč, da bo dokončan samoupravni sporazum, s katerim bi uredili ekonomske odnose na področju posredovanja v prevozu poštinskih pošiljk, skupnega prevoza le-teh, vročanja pošiljk, telegramov in telefonskih pozivov, uporabe zmogljivosti v notranjem in mednarodnem telegrafsko-telefonskem prometu itd. S tem sporazumom bi si jugoslovanski

poštni delavci vsaj za nekaj časa zagotovili osnovo ne le za čiste račune, pač pa tudi za čiste odnose v samoupravnem odločanju.

Poleg povečanja storilnosti, hitrejših modernizacij in posodabljanja ptt prometa na osnovi združevanja sredstev pa se poštni delavci zavzemajo tudi za čimprejšnjo ustanovitev območnih in republiške samoupravne interesne skupnosti ptt prometa. Tako povezanost z gospodarstvom, družbenopolitičnimi skupnostmi in drugimi porabniki ptt storitev je seveda zdrava in edina osnova hitrejšega in bolj usklajenega razvoja ptt dejavnosti v naši republici. Ocenjujejo, da so sedanji osnutki samoupravnih sporazumov dobri in omogočajo tudi na tem področju oblikovanje resničnih samoupravnih odnosov, čeprav bodo morali ti sporazumi še bolj izražati interese uporabnikov ptt storitev in njihove koristi, saj je to tudi pogoj za njihovo vključevanje v samoupravne interesne skupnosti. HORVAT

PREMALO POBUDE

Mariborsko gospodarstvo se otepa s problemi inflacije, nizke produktivnosti in ekstenzivnega zaposlovanja, kar vse vpliva tudi na zmanjšanje izvoza. Tudi nekatere investicijske naložbe so premalo kritično ocenjene, prepočasni se aktivirajo, programi so v posameznih primerih predimenzionirani, tako da je izkoriščenost njihovih zmogljivosti zelo slaba.

V Mariboru je v teku za 1.353 milijonov dinarjev investicij. Od te vsote je po doslej znanih podatkih SDK za 40 milijonov dinarjev nezagotovljenih sredstev, kar predstavlja 3 odstotke vseh sredstev. Delež lastnih sredstev gospodarstva pri investicijah znaša približno 53 %, delež inozemskih kreditov pa ne dosega niti 1 odstotka od vseh sedanjih gospodarskih naložb. Glede na to lahko trdimo, da se je mariborsko gospodarstvo ves čas vedlo gospodarno, saj je kljub dokaj skromnim možnostim koristilo lastna sredstva za investicije, mnogokrat celo na račun lasne ekspanzije.

Kljub takšnim razmeram pa je umestna kritična ugotovitev, da je mariborsko gospodarstvo kazalo v preteklosti pa tudi se-

daj, premalo kritičnih pobud za naložbe, ki bi bile širše družbeno utemeljene in za katere bi bilo mogoče pridobiti investicijska sredstva in zagotavljati hitrejši razvoj in večjo ekspanzivnost. Mariborski ekonomisti ugotavljajo, da je absolutna velikost naložb glede na obseg in potrebe obravskega gospodarstva relativno majhna ter ne omogoča večjih strukturalnih sprememb, posebej še v industriji. Od sedanjih 31 investicij je le 6 takšnih, ki jih lahko imenujemo večje investicije (TAM širjenje zmogljivosti — 1990 milijonov, Swaty uresničitev razvojnega programa — 357 milijonov, Zlatorog, modernizacija TKI Hrastnik, 365 mio, Mariborska livarna 246 mio, TAM Studenci, izgradnja obrata toplotnih kotlov — 100 mili-

jonov itd.), ki so dejansko usmerjene v nove naprave, povečanje zmogljivosti, v moderno tehnologijo in na tej osnovi povečano produktivnost. V tem trenutku je za mariborsko gospodarstvo značilno relativno investicijsko „mirovanje“ na področjih, kjer bi lahko pričakovali večjo dejavnost, kot na primer v elektroindustriji, lesni industriji, to je v panogah z največjimi možnostmi razvoja poleg kovinske industrije. Kritična ocena razmer v mariborskem gospodarstvu pa mora temeljiti tudi na oceni odnosov vodstvenih struktur do reševanja nakopičenih problemov. Nujno je treba pospešiti vse že dogovorjene in programirane integracije, predvsem pa se morajo nosilci hitre povezavi z ustreznimi surovinskimi in energetskimi bazo ter s trgovino. Oceniti je treba tudi vzroke za slabo delovanje nekaterih že izpeljanih združitev v industriji in takoj ukrepati. — NEZ

● Osnutki srednjeročnih programov razvoja TOZD in OZD

Preveč starih kolesnic

Hitra rast investicij v osnovna sredstva, ki jo predvidevajo osnutki srednjeročnih programov temeljnih organizacij združenega dela za obdobje od 1976 do 1980. leta je posledica več razlogov. Tudi v svetovnem gospodarstvu so čedalje intenzivnejši procesi, ki značilnosti „potrošniške“ družbe v vedno večji meri preusmerjajo v „investicijsko“ družbo, saj je dosednji gospodarski razvoj naletel na nekatere vedno redkejšje produkcijske tvorce, ki so jim postavljene meje. Vsaka dodatna proizvodnja terja torej sorazmerno več vlaganj kot v preteklosti. Tudi osnutki programov temeljnih organizacij združenega dela kažejo na prizadevanje dohietati sodoben tehnološki razvoj v svetu, in to v razmerah, ko so marsikateri naložbi postavljene vsaj v krajšem obdobju materialne meje za (pre)veliko stopnjo uporabe energije, nekaterih surovin, transportnih storitev, specializiranih strokovnih kadrov ipd. Vendar pa je njihov obseg naložb, ki znatno presega ugotovljene okvirne možnosti razvoja SR Slovenije v naslednjem obdobju (za 52 %) odraz sedanjega stanja, ko samoupravni sporazumi in družbeni dogovori še niso začrtali — na podlagi skupno ugotovljenih ciljev — svojih razvojnih teženj, in to ob upoštevanju raznovrstnih omejitvenih razvojnih dejavnikov. Razvojni programi na ravni proizvodnih grupacij ali dohodkovno soodvisnih področij pač ne bodo mogli biti matematični seštevek razvojnih teženj, temveč odraz novih kvalitativnih, ki jih odraža sinergijski učinek združevanja dela in sredstev. Pri tem bodo morala biti prek samoupravnega mehanizma zagotovljena še manjkajoča sredstva za nekatera prioriteta področja skupnega pomena.

Na podlagi rezultatov minimuma kazalcev razvoja v temeljnih organizacijah združenega dela ne moremo trditi, da skupne prioritete niso bile upoštevane ob programiranju lastnega razvoja, vendar nam obdelava njihovih podatkov za obdobje 1976–80 razkriva razmeroma visoko stopnjo avtonomnosti v času zajemanja investicij v osnovna sredstva (začetek leta 1975):

Programi TOZD	Globalni okvir in možnosti razvoja SRS	
	v mrd din	struktura
Vlaganja v gospodarsko infrastrukturo	29,6	26,7
Vlaganja za povečanje proizvodnje surovin in reprodukcijskega materiala	26,8	24,2
Vlaganja za povečanje in modernizacijo zmogljivosti ostalega gospodarstva	54,5	49,1
Skupaj	110,9	100,0
Delež v družbenem proizvodu	25,2	18,0

V programih združenega dela so absolutno in relativno znatno večja investicijska sredstva, predvidena za povečanje proizvodnje surovin in reprodukcijskega materiala in v proizvodnjo predelovalnih dejavnosti, kot so to pokazale globalne analize razvojnih možnosti. So pa še druga nesorazmerja, kar kaže primerjava strukture investicij v osnovna sredstva po področjih za obdobje 1976–1980:

Programi TOZD	Globalni okvir in možnosti razvoja SRS	
	mio din	struktura
Industrija (brez infrastrukture)	52.980	47,8
Kmetijstvo (brez infrastrukture)	3.049	2,8
Gozdarstvo	991	0,9
Gradbeništvo	3.610	3,3
Promet (brez infrastrukture)	7.015	6,3
Trgovina	8.206	7,4
Gostinstvo in turizem	4.054	3,6
Obrt	1.375	1,2
Skupaj	81.281	73,3
Infrastruktura	29.618	26,7
Gospodarstvo skupaj	110.899	100,0

Vprašanje ustrezne valorizacije infrastrukturnih storitev oziroma proizvodov v primarni delitvi je še vedno pereče. Z drugimi besedami, vrednost infrastrukturnih proizvodov je podcenjen kljub visokemu popraševanju in zato daje ob upoštevanju današnje paritete dinarja ugoden rentabilnostni izračun tudi takim projektom — predvsem v predelovalni industriji — ki ne bi prenesli dolgoročne izvozne usmerjenosti. Seveda bodo potrebne še pred sprejetjem družbenega plana nujne uskladitve zaradi omejenih razpoložljivih energetskih in drugih storitev infrastrukturnega značaja oziroma z materialno bilanco važnejših proizvodov tako na ravni Jugoslavije kot tudi v Sloveniji. Ni pa omejitveni dejavnik samo materialna bilanca, temveč tudi njena denarna stran. Obseg in struktura naložb, ki izhajajo iz osnutkov razvojnih programov temeljnih organizacij združenega dela, namreč v veliki meri (58 %) računa na sredstva zunaj TOZD in OZD.

Temeljne organizacije združenega dela predvidevajo, da bodo zagotovile večji obseg vlaganj v gospodarski razvoj z večjim deležem investicijskih posojil v osnovna sredstva in posebno v prvih letih. Ker so bančna sredstva in možnosti zadolževanja v tujini objektivno omejena, bo potrebno s sporazumevanjem v združenem delu doseči ustrezne uskladitve. Podatki iz programov temeljnih organizacij združenega dela namreč opozarjajo na veliko stopnjo nadaljnega zadolževanja.

Iz navedenih podatkov tudi sledi, da obdobje visoke inflacije spodbuja tudi snovanje neracionalnih naložb, in to v marsikateri zaradi nerešenega vprašanja, kako ustrezno vrednotiti uporabno vrednost družbenih sredstev, ki so v upravljanju pri temeljnih organizacijah združenega dela. Podcenjevanje družbenih sredstev oziroma kapitala, na drugi strani pa razmeroma visoko naraščanje različnih prispevnih stopenj na osebne dohodka, daje vtis, da v Jugoslaviji družbeni kapital ni pogosto produkcijski dejavnik, ampak je to predvsem delavec. Prav je, da delo v večji meri kot doslej upoštevamo tudi v njegovem ustreznem vrednotenju (pariteti), vendar se to ne bi smelo dogajati ob zapostavljanju minulega akumuliranega dela. Vključevanje v mednarodno delitev dela namreč pomeni tudi ohranjanje velikih disparitet pri vrednotenju posameznih elementov v strukturi cene, saj so časi povsem avtonomnega oblikovanja cen že davno za nami. gp

Jesenice

Po predvidevanjih

Program stanovanjske graditve v jeseniški občini poteka po predvidenih rokih. Tako bodo letos zgradili 249 družbenih stanovanj, od katerih jih bo 210 na Plavžu na Jesenicah, 39 pa v Kranjski gori. Na Jesenicah grade tri stolpnice, kjer bo v eni 84, v drugih dveh pa po 51 stanovanj. Razen tega so nadzidali drugi železniški blok, kjer bodo

pridobili 24 novih stanovanj.

Vsa stanovanja gradi za tržišče SGP „SAVA“ Jesenice, odkupile pa jih bodo delovne organizacije za svoje delavce. Sredstva so že zagotovljena. Del teh stanovanj pa bo odkupil tudi občinski solidarnostni sklad za občane z nizkimi osebnimi dohodki.

B. B.

Dravograjska pobuda

Informativne skupine

Ko so v Dravogradu nedavno tega ocenjevali uresničevanje ustavnih določb v združenem delu, so med drugim poudarili, da je treba čimprej oblikovati informativne skupine v vseh temeljnih in drugih organizacijah združenega dela, saj morajo le te postati oblikovalci predlogov in nosilci razprav o vseh vprašanih. V te informativne skupine je treba prenesti tudi dejavnost družbenopolitičnih organizacij, čimprej pa je treba na delegatski osnovi oblikovati samoupravne organe temeljnih in drugih organizacij združenega dela.

V nekaterih temeljnih organizacijah združenega dela v občini Dravograd, kot denimo v lesni, tekstilni industriji, gradbenem podjetju in v Industrijskem montažnem gradbenem podjetju Monter so informativne skupine že ustanovili. V kmetijskih zadrugi so ustanovili v zadnjem času nove temeljne organizacije združenega dela, na ustanovitve novih temeljnih organizacij združenega dela in na poglobitev samoupravljanja

pa se pripravljajo tudi v gradbenem podjetju. Zdaj bo osrednja naloga, da bodo prav vse temeljne organizacije združenega dela v tej občini koroške regije resnično odražale spremenjen položaj delovnega človeka, da bo dejansko odločal o rezultatih svojega dela, da se bo povezoval in združeval svoje delo z delom delavcev v drugih temeljnih organizacijah združenega dela.

(ek)

Ob občinskem prazniku so v Dravogradu ocenili tridesetletno pot razvoja

Dobri obeti za prihodnost

Te dni so prebivalci Dravograda že dvajsetič proslavili svoj občinski praznik v spomin na julijske dni 1941. leta, ko je okupator izgnal 147 slovenskih rodoljubov iz Libelič, Čmeč, Trbonj in Dravograda. Letošnje slavlje dravograjskega občinskega praznika pa so združili tudi s pregledom 30-letnega razvoja občine.

Ob zadnjem obisku v Dravogradu je predsednik občinske skupščine Branko Kobale poudaril, da se je Dravograd kot nerazvito področje iz časa predvojnih let začel razvijati po vojni, zlasti pa po letu 1950. „Obrtne delavnice so se po tem letu začele razvijati v močne industrijske dejavnike, kar velja zlasti za Industrijsko gradbeno montažno podjetje Monter, gradbeno podjetje, Podjetje za

kemično obdelavo lesa Imont in za Avtoprevoz. Za razvoj gospodarstva je bila pomembna zlasti surovinska baza, posebej les in gramoz, ter lega Dravograda, ki je pogojila tudi gradnjo nove sodobne tovarne ivernih plošč na Otiškem vrhu, žage, koroške klavnice in drugih objektov. Ves ta razvoj je bil dosežen z načrtnim vlaganjem obmejne občine Dravograd in koroške regije.“

Zanimalo nas je tudi, kako v tej občini koroške regije rešujejo pereča vprašanja družbenega standarda. „Dravograjčani smo bili med prvimi, ki smo uveljavili novo obliko združevanja sredstev v krajevnih skupnostih“. „Uvedli smo samoprisevek in rezultati so vidni predvsem v objektih – v novih šolah Dravograd in Ojstrica, novem vrtcu in telovadnici v Dravogradu pa v asfaltirani cesti Črneče – Libeliče, v gasilskih domovih Trbonje, Libeliče in Dravograd, v elektrifikaciji obmejnega področja Kozjega in Goriškega vrha.“

Kljub številnim uspehom

vseh problemov in nalog še niso razrešili. Najpomembnejše uvrščajo v prihodnji razvojni načrt občine Dravograd. Predsednika dravograjske občinske skupščine smo zato še vprašali, pred kakšnimi nalogami stoji v sedanjem trenutku dravograjska občinska skupnost.

„Doseženi rezultati na gospodarskem in negospodarskem področju nam danes dajejo veliko možnost, da lahko planiramo prihodnji razvoj. Zaostali smo pri stanovanjski izgradnji in do leta 1980 načrtujemo gradnjo 700 stanovanj, načrtujemo tudi urejevanje komunalnih naprav v vseh krajih, pri čemer še posebej izstopa potreba po modernizaciji ceste Dravograd – Trbonje. Gospodarstvo pa ob upoštevanju realnih možnosti načrtuje nadaljnjo rast produktivnosti, večjo finalizacijo izdelkov in še večjo izrabo prednosti položaja Dravograda kot stičišča Mežiške in Mislinjske doline.“

Občina Dravograd pa mora najti v prihodnjem srednjoročnem razvojnem programu svoje mesto tudi v koroški regiji in predvsem na področju delovanja skupnih služb regijskega značaja. „Ob tem planiranju pa nikakor ne smemo pozabiti, da smo izrazito obmejna občina in da je potrebno razvijati trgovino in gostinstvo ter zajeziti razseljevanje ljudi iz obmejnih krajev. Akcija za razrešitev nalog je zastavljena, vendar bo potrebna pomoč tudi od drugod,“ je sklenil pogovor predsednik občinske skupščine Dravograd Branko Kobale.

V 22. številki Delavske enotnosti z dne 7. VI. 1975 je bil objavljen Janeza Voljca sestavek pod naslovom „Hlapci Jemeji se iščejo svojo pravico“. S tem v zvezi posredujemo naslednje pojasnilo:

Z odločbo podružnice skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja z dne 17. 4. 1972. leta je bila Jožetu Somraku priznana pravica do starostne pokojnine od 1. 1. 1972. leta dalje v znesku 890,24 din na podlagi 40 let pokojninske dobe. Če upoštevamo, da je bil predlagatelj zaposlen na delovnem mestu kvalificiranega delavca, je to res nizka pokojnina, vendar smo pri pregledu pokojninskega spisa ugotovili, da je bila pokojnina pravilno odmer-

O hlapcu Jerneju

jena. Višina pokojnine je namreč odvisna od poprečja osebnega dohodka v določnem obdobju pred upokojitvijo, ki pa je bil v tem primeru zelo nizek. Za izračun pokojninske osnove je bil upoštevan celoten osebni dohodek predlagatelja, ne pa tudi terenski dodatek, ker se le-ta ni izplačeval delavcem iz sklada osebnih dohodkov in se zanj tudi niso obračunavali prispevki za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, temveč je šlo izplačilo v breme materialnih stroškov delavcev. Pripomniti je tudi treba, da se po izrečni odločbi 4. točke prvega odstavka 52. člena statuta skupnosti terenski dodatki ne štejejo v pokojninsko osnovo za odmero pokojnine.

Glede na to je bila odločba podružnice z dne 17. 4. 1972. leta pravilna in zakonita in ni osnove, da bi kdo očital pomanjkljivost postopka glede ugotavljanja dejanskega stanja. Predlagatelj se na navedeno odločbo ni pritožil in zato tudi drugostopni organ ni imel povoda za posredovanje v tej zadevi.

Pripomniti pa je treba, da je na opozorilo v Delavski enotnosti opravil inšpekcijski organ skupnosti zdravstvenega zavarovanja v Ljubljani revizijo pri zavezancu prispevka, to je pri podjetju „Umetni kamen“ v Ljubljani, da bi ugotovil pravilnost obračunavanja in plačevanja prispevkov za socialno zavarovanje. Pri tem je ugotovil, da se terenski dodatek ni izplačeval samo delavcem, ki so delali zunaj območja svojega stalnega prebivališča, temveč tudi delavcem, ki so delali na sedežu organizacije in zato ta del osebnega dohodka ni imel značaja pravega terenskega dodatka, temveč je predstavljal dodatno plačilo za težje delovne razmere. Takšen stalni dodatek za težje delovne razmere pa se šteje za izračun pokojninske osnove in se tudi zanj morajo plačevati prispevki za socialno zavarovanje.

Glede na to je izdala strokovna služba skupnosti zdravstvenega zavarovanja in varstva dne 31. 7. 1974. leta plačilni nalog za poravnavo obveznosti in plačilo prispevkov za vse delavce, ki so jim v podjetju nepravilno izplačevali terenski dodatek iz postavke za materialne stroške.

Na ta nalog je vložila delovna organizacija ugovor in zdaj teče proti njej sodni postopek. Od izida sodnega postopka je odvisna tudi morebitna nova odmera pokojnine.

Pomočnik generalnega sekretarja
SPIZ
JANEZ ERJAVEC

RAČUNICE VELJAJO TUDI ZA KULTURO

Prav tako, kakor za druga področja dela, bo treba načrtovati tudi kulturno „proizvodnjo“. Pogovoriti se bomo morali, kaj potrebujemo in česa ne potrebujemo, kaj lahko in moramo razvijati, čemu se lahko odpovemo, ker tega preprosto ne zmoremo. Toda ne tako, kot smo to vajeni delati doslej. Mnogi naši programi so zbirniki želja, ki ne temeljijo na stvarnem načrtovanju potreb in interesov naše družbe, marveč so odraz trenutnega stanja kulture pri nas. To pomeni, da nam je za svobodno menjavo dela v kulturi, za razliko od tržne menjave dela, potrebna načrtna in racionalna organizacija ter „proizvodnja“ kulturnih dobrin po vnaprej ugotovljenih potrebah in interesih, zavestno dogovorjena med delavci v kulturi in delovnimi ljudmi kot uporabniki kulture. Zato je načrtovanje in dogovarjanje v kulturi nedvomno temeljnega pomena za funkcioniranje mehanizma svobodne menjave dela.

Nastaja vprašanje, kako razviti odnose, da kultura ne bi veljala še naprej kot potrošnja, ki jo je treba na nek način zavreti, ker se ne obnaša racionalno.

Menim, da tudi tu ne gre delati razlik. Racionalno se moramo obnašati prav vsi, ki sodelujemo v sistemu združenega dela. Interesne kulturne skupnosti naj bi svojo funkcijo, ki jim jo daje ustava in zakon, ne razumele enostransko. Kaže se namreč težnja po razvijanju družbenega dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanja predvsem v odnosih do združe-

nega dela v gospodarstvu, medtem ko ostaja sporazumevanje in dogovarjanje v odnosih z drugimi interesnimi skupnostmi in med temeljnimi organizacijami združenega dela kulture in interesnimi kulturnimi skupnostmi kot posredniki menjave dela večinoma neuresničeno in še nadalje na ravni proračunov. Zato je neobhodno, da se dokopljemo do meril, s katerimi bo mogoče določiti materialno vrednost kulturne „proizvodnje“, in veliko bolj kot doslej uskladiti načrtovanje v tej sferi.

KADROV PREVEČ — KADROV PREMALO

Že takoj bi se morali pogovarjati o nekaterih kriznih situacijah s področja kulture, ki se

kažejo kot posledica neusklajenega dela. Tu gre npr. za kadrovske politike, ko „proizvodnja“ kadrov ni usklajena z realnimi potrebami in možnostmi. Komu naj naprtimo krivdo za vsakoletno „proizvodnjo“ novih in novih gledaliških igralcev, zlasti igralc, ki jih že nekaj let ni mogoče nikjer zaposliti. Ali je racionalno, da visoko izobražene igralce „proizvajamo“ za brezposelne delavce, če se sočasno ne dogovarjamo, kje jih bomo zaposlili. 22 brezposelnih visoko izobraženih igralc, ki se zaman trudijo, da bi dobile kakršnokoli zaposlitev, naš opozarja na

resnost položaja. Začasna rešitev, ko je ljubljanska kulturna skupnost zagotovila pogodbeno zaposlitev za mesečni honorar 2.000 din za nekaj najbolj nadarjenih igralc s tem, da so dolžne sodelovati v uprizoritvi enega dela letno, je seveda začasna socialna rešitev in takih rešitev ni mogoče podpirati oziroma se z njimi strinjati. Podobnih primerov je npr. prav tako najti na glasbenem področju. Poznavalci trdijo, da bi že zdaj lahko samo v Ljubljani zaposlili visokoizobraženih glasbenikov za več orkestrrov in ansamblov. Medtem pa so nekatere veje kulturnih dejavnosti kadrovske popolnoma zanemarjene.

KNJIGE ZA PAPIRNE MLINE?

Slovensko založništvo je npr. s svojo izdajateljsko politiko in z proizvodnjo tiskov doseglo evropsko raven. V Sloveniji znaša letna knjižna produkcija 6.500.000 enot in se sprašujemo, kaj se z njo dogaja. Če javna splošnoizobraževalna mreža knjižnic lahko odkupi od te naklade le okrog 120.000 enot, kar pomeni slaba 2% proizvodnje, nam je lahko jasno, da se ta ekonomski krog za vsaj polovico naklade zaključuje — proizvodnja (tisk), trgovina, proizvodnja (surovina), torej brez najpomembnejšega faktorja, tj. — potrošnika oziroma uporabnika. Ali je ekonomsko upravičena taka proizvodnja, in če je, ni mogoče iz tega kroga izključiti uporabnika, ker je v prvi vrsti namenjena prav njemu. Tak položaj zahteva, da se sklene o

tem vprašanju poseben družbeni dogovor.

Knjižničarstvo je npr. predlagalo, naj bi v prihodnjih petih letih odkupili na 5 prebivalcev v občini po eno novo knjigo. S takim poprečjem bi dosegli 5,2% odkupa letne naklade, kar seveda ni veliko, vendar za knjižnice, kakor za založbe, sprejemljivo. Toda, ko govorimo o sredstvih, le-teh ni, ker se globalno za tako politiko nismo dogovorili. Gledano finančno, bi znašal strošek tolikšnega odkupa letno, po sedanjih cenah 27.200.000. Seveda je nesmiselno pričakovati, da bo tak predlog brez posebnih prizadevanj možno uresničiti, če vemo, da je znašal ves dohodek splošnoizobraževalnih knjižnic v letu 1974 komaj 35.550.000 din in manj kot znaša npr. letni dohodek Slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani. Takih vprašanj, globalno analiziranih, bi lahko naštevali še in še.

Zato menim, da bi v načrtovalno politiko vnesli predvsem element, ki za vsako kulturno dejavnost oziroma kulturno „proizvodnjo“ v prvi vrsti upošteva interese uporabnika, ki ga na nobeni ravni ni mogoče izključiti.

ANČKA KORŽE—STRAJNAR

SOLIDARNOST SE ZAČNE V MESTU

Nerazviti — razviti, to ni samo dialog med Halozami denimo, in Ljubljano. Razviti — zaostali, to najdeš v enem samem mestu, ki ga sestavlja pet ljubljanskih občin. In slep je, kdor se iz centra poda skozi predmestje s plašnicami. In gluhi tisti, ki ne verjame, da so tudi v mestu predeli, ki so potrebni dodatne pomoči. Solidarnost se začne v mestu samem. Tudi mestu, ki mu pravimo Ljubljana.

Osnovna šola Trnovo je ena tistih, ki daje osnovno splošno izobrazbo tudi otrokom iz predela, ki ga simbolično že izpred vojnih let vse do danes imenujemo Sibirija. V to osnovno šolo hodijo številni otroci barakarjev, tudi sezoncev, ki pa niso vsi v Sibiriji, otroci urejenih družin, pa tudi mnogih neurejenih, razbitih družin, kjer vladata alkohol in revščina. Otroci, ki so potrebni dodatne učiteljeve pomoči, nadzora, vzgoje, razumevanja in ljubezni.

Ob polletju je učiteljski kolektiv osnovne šole Trnovo ugotovil, da je učni uspeh slab, komaj 88%. Slab učni uspeh so zabeležili pri kakih štiridesetih učencih, ki so bili po šoli prepuščeni sami sebi in ulici. Zato so sklenili, da bodo tem učencem vse drugo polletje nudili dodatno pomoč pri učenju. Po dve uri na dan so z njimi ostajali dlje na šoli in uspeh ob koncu šolskega

leta ni izostal. Slabi učenci so napredovali in učni uspeh v zavodu je bil ob koncu šolskega leta 98,9%.

Spoznanje, da z dopolnilnim delom pri nekaterih otrocih lahko mnogo dosežejo, seveda če je to delo zastavljeno sistematično, je kolektiv OŠ Trnovo pripeljal do sklepa, da z jesenjo uvedejo dva oddelka podaljšanega bivanja na šoli. Samo skleniti seveda ni dovolj. Da bi lahko svoj načrt uresničili, so s svojo dokumentirano vlogo seznanili občinsko samoupravno izobraževalno skupnost. Toda odgovor, ki so ga čez kak mesec prejeli zdaj v juliju, je negativen: ni mogoče odpreti dveh oddelkov podaljšanega bivanja, ni za to denarja. Zdaj čakajo le še na odgovor enake vloge na samoupravno izobraževalno skupnost mesta Ljubljana, kamor so jo tudi naslovili. Nemara pa bodo tu, v interesni skupnosti mestnega merila, le začutili, da je solidarnost potrebno razvijati tudi znotraj mestnih občin. Pa če ne gre drugače — solidarnost na račun osnovnih šol v središču mesta, ki jih v glavnem obiskujejo otroci, katerih družinske, vzgojne, stanovanjske, gmotne in intelektualne razmere daleč prekašajo tiste, ki jih imajo ne tako maloštevilni otroci predmestja, tam, od Sibirije doma, na robu Ljubljane.

SONJA GASPERŠIČ

Razstavlja pet delavcev

V prostorih nove tovarne jeklenega granulata „Gorenje-Muta“ na Gortini pri Muti so 19. julija odprli razstavo likovnih del petih delavcev te tovarne.

Življenje krajevne skupnosti na Muti je zelo povezano z življenjem delovnega kolektiva tovarne „Gorenje-Muta“. V tovarni že vrsto let deluje godba na pihala, nedolgo tega pa so ustanovili še moški pevski zbor.

S tovarno pa so tesno povezani tudi likovni ustvarjalci — samouki, od upokojenega kovača Antona Repnika, delavca Hermana Zigfrida, do vratarja Eriha Vodeba. In še več jih je.

Zdaj so v tovarni pripravili likovno razstavo petih delavcev tovarne „Gorenje-Muta“. Svoja dela razstavljajo Herman Zigfrid, Vodeb Erih, Rutnik Simon, Ribič Anton in Kralj Boris.

Na razstavi pritegne obiskovalčeve pozornost namara najprej delo Hermana Zigfrida, številni leseni kipci. Ta likovno nadarjeni delavec je že razstavljal svoje lesene kipe na Muti, v Radljah, Krškem, Domžalah, Kranju, Velenju, Šoštanj, Rušah, Kočevju, v Subotici, Svetozarevu in Portorožu. Njegov upodabljanje svet je kmečki človek, človek v ljubezni, žalosti, veselju, pri delu.

Delavcem Gorenja se s svojimi risbami znova na tej razstavi predstavlja Erih Vodeb. Spreten v izbiri motivov iz narave, najbolj izviren v upodabljanju ljudi, ljudi iz tovarne, iz gostilne. Rutnik Simon rezbari. Pa tudi svoja olja je že razstavljal. Anton Ribič je nemara še najbolj več olja, sicer pa bi ob primerni vzpodbudi bolje uspel s svinčnikom.

Pri štirih delavcih imamo opraviti z naravo. Tega pa ne moremo trditi za Borisa Kralja, ki se zna izražati v olju, barvah in je več kompozicije.

Razstava bo odprta štirinajst dni.

HINKO JERČIČ

Herman Zigfrid: „Pobiranje uši“, les

V radgonski občini deluje šest zborov in oktetov odraslih. To pa je za to, razmeroma majhno občino, kar precej. Med pevci je veliko delavcev, tudi tistih, ki delajo pri strojih.

Nedolgo tega so se radgonski pevci zbrali v Zbigovcih na občinskem srečanju zborov odraslih. Tu so se posebej izkazali moški zbor Radenske, mešani zbor iz Gornje Radgone in moški zbor iz Vidma ob Ščavnici. In prav v teh zborih poje največ delavcev.

Na sliki: pevci radgonskega zbora so zapeli tudi med zabavo, ki je sledila nastopu zborov.

TONE ŠTEFANEC

LIKOVNA KOLONIJA SELIŠČI

Združenje likovnih skupin Slovenije in posebni odbor, ki ima sedež v Gorenji Radgoni, hitijo s pripravami na letošnjo II. slikarsko kolonijo Združenja likovnih skupin Slovenije. Ta bo že drugič v Seliščih pri Vidmu ob Ščavnici.

V koloniji bodo sodelovali slikarji amaterji iz raznih krajev Slovenije in med njimi je precej delavcev. Le-ti bodo prvi poln teden v avgustu upodabljali motive iz Slovenskih goric in Prlekije.

Letošnji program likovne kolonije pa bo še posebej pester. Organizatorji skušajo zadovoljiti tako želje in potrebe udeležencev kolonije kot tudi prebivalcev kraja, kjer bo kolonija delovala, in ne nazadnje prebivalcev in delovnih organizacij širšega območja radgonske občine.

Udeleženci kolonije bodo letos iskali motive za svoje upodobitve tudi v nekaterih delovnih organizacijah. To je novost v programu slovenskih kolonij, čeprav so posamezni poskusi iskanja motivov človeka pri delu v tovarni tudi že bili.

Na sam dan, ko bo likovna kolonija začela z delom, v nedeljo 3. avgusta popoldne, bodo odprli razstavo del, ki so nastala v lanskii koloniji. Razstavljena dela bodo tudi naprodaj in pričakujejo, da bodo najboljša odkupile delovne organizacije in jih razobesile v svojih prostorih. Ob otvoritvi razstave pa bo nastopil tudi že znani moški pevski zbor Radenske iz Radenc. Z Radensko so tudi v dogovoru, da bo prevzela pokroviteljstvo nad letošnjo kolonijo, kar praktično pomeni, da bi ta delovna organizacija omogočila izdajo

kataloga, ki bo izšel ob prvi razstavi del z letošnje kolonije.

V času trajanja kolonije bodo strokovnjaki dvakrat ocenjevali nastala dela in najboljša izbrali za kasnejše razstave. V programu je tudi srečanje med slikarji amaterji in vaščani, na katerem naj bi slikarji spregovorili o svojem delu in vaščanom predstavili različne načine slikanja. V programu je tudi izlet udeležencev kolonije v bližnjo okolico, ob zaključku pa družabno srečanje med udeleženci in krajanji.

V času kolonije bodo tudi ustanovili likovno društvo, ki bo delovalo za območje radgonske občine in za katero se je že prijavilo okoli dvajset zainteresiranih likovnikov — amaterjev. Program kolonije bodo popestrila tudi številna predavanja o likovni umetnosti.

TONE ŠTEFANEC

IZZIVANJA

Anketa OOS in OO ZSMS v TOZD Jugotekstil-impex je pokazala, da je med delavci v tej temeljni organizaciji največ zanimanja za plavanje, planinstvo in smučanje, druge športne dejavnosti pa so po številu glasov daleč za njimi. Zanimivo je tudi, da je v tej anketi sodelovalo kakih 300 delavcev. Vsak se je samostojno odločil za šport, ki mu je najbolj pri srcu in ki bi ga gojil tudi v našem podjetju, če...

Kje ste, športniki?

Upravičeno se sprašujemo, kdo so ti „športniki“? Pri športnih panogah, ki jih organizira osnovna organizacija sindikata, jih ne vidimo. Konkretno: v anketi je 65 delavcev izrazilo željo, da bi igrali namizni tenis. Sindikat že dve leti zapored najema na Kodeljevem dve mizi, vendar je odziv tako majhen, da je bila miza večkrat prosta. Izgovorov je vedno veliko. Temu ne ustreza dan, drugemu čas, tretji ne pride samo zaradi tega, ker ni tuša poleg mize.

Enako je pri drugih športih. Pred leti smo najemali kegljišče v domu Maksa Perca. Poprečna udeležba 4 osebe, sedanja anketa pa kaže 57 glasov za ta šport.

Prav tako je sindikat organiziral igranje tenisa v Vevčah. Seveda, bilo je predalet, da o številu udeležencev sploh ne govorim.

Dejstvo je, da se skoraj pri vseh naštetih športih pojavljajo iste osebe. Torej imamo tudi vsestranske športnike.

Nehote se zastavlja vprašanje, kaj bo v prihodnje? Na osnovi rezultatov ankete smo se odločili, da bomo v letošnjem letu rezervirali bazen v Tivoliju enkrat tedensko dve uri. Ali bo tako kot pri drugih športih? Upajmo, da ne, saj se mora zdrav človek vsaj enkrat tedensko koptati.

Vsi beremo časopise in statistike, ki govorijo o tem, da je infarkt najbolj pogosta bolezen današnjega časa. Vsi tudi vemo, zakaj. Torej, zakaj nič ne ukrenemo, da o tem ne bomo več razmišljali? Sedaj imamo možnost, da se borimo proti temu, morda bo jutri prepozno, ali pa ne bo več te možnosti. Verjetno ni človeka, ki si po napornem delu ne želi sprostitve. Ena od oblik te sprostitve je športna rekreacija. Na osnovi ankete jo tudi letos organizira osnovna organizacija sindikata.

Vse kaže, da bomo v našem kolektivu organizirali planinsko sekcijo v okviru Planinskega društva Ljubljana-matica. Prav tako pa imamo veliko možnosti za športna srečanja z drugimi gospodarskimi organizacijami. Do sedaj smo morali vsa ta vabila odklanjati.

Pa še informacija: kdor se želi rekreirati na trim stezi v Šiški, ga vabimo, da pride vsako sredo ob 16.30 na start te proge, ko imamo stezo „rezervirano“ za naš kolektiv.

MATKO KLARIČ

POMEMBNA PRIDOBITEV HRASTNIŠKE SAMOUPRAVNE POČITNIŠKE SKUPNOSTI

Za polovico delavcev počitnice zagotovljene

Hrastniška samoupravna počitniška skupnost računa, da bo ob pomoči izobraževalne skupnosti in delovnih kolektivov že prihodnje leto zagotovila tudi najmlajšim poletne počitnice ob morju

Pred skoraj petimi leti je hrastniški občinski sindikalni svet dal pobudo za gradnjo počitniškega naselja nekje na istrski obali. Po vsestranskem preučevanju se je predsedstvo občinskega sindikalnega sveta skupaj z vodstvi osnovnih organizacij sindikata odločilo za Novigrad, prijazno istrsko mesto, ki že nudi gostoljubje številnim slovenskim delovnim kolektivom med poletnimi dopusti. Polna štiri leta so hrastniški kolektivi zidali in urejali svoje naselje, danes je nared in v njem že letujejo številni delavci.

Na površini kakih 10.000 kvadratnih metrov, nedaleč od znane Pinete, so hrastniški kolektivi postavili deset počitniških hišic ter sodobne restavracijske in druge prostore s kuhinjo. V samoupravno počitniško skupnost za gradnjo tega naselja so se združile vse delovne organizacije, samo steklarina ni sodelovala, ker že ima svoja domova v Portorožu in v Bohinju. V počitniško skupnost so se vključili tudi zasavski premogovniki, ki so za svoje člane kolektiva hrastniškega rudnika zagotovili ustrezna sredstva.

Dela pri gradnji naselja so Hrastničani zaupali domačemu gradbenemu podjetju, ki je pravzaprav sezidal objekte v razmeroma zelo kratkem času in čeprav hrastniške delovne organizacije niso utegnile vedno pravočasno poravnati svojih obveznosti. Kljub temu pa danes cenijo, da so kolektivi za dograditev naselja prispevali najmanj 8 milijonov din, s tem pa so si za vselej zagotovili lepe možnosti poletnega oddiha. V naselju je na voljo 140 ležišč, kar pomeni, da lahko v eni iz-

meni letuje najmanj 120 delavcev in njihovih svojcev. Zmogljivosti so tolikšne, da bo vsaj polovica hrastniških delavcev lahko vsako leto letovala v glavni sezoni oziroma v predsezoni in po njej.

V sedanjem, sodobno urejenem počitniškem naselju v Novigradu pa bodo lahko uredili še hišice za hrastniške šolarje, ki so za zdaj še brez svojih počitniških objektov. Hrastniška samoupravna počitniška skupnost računa, da bo ob podpori izobraževalne skupnosti in delovnih kolektivov uresničila tudi to pobudo, in da bo tudi najmlajšim omogočila vsakoletne poletne počitnice ob morju. Tega letos še ni mogla zagotoviti, zagotovo pa bo to storila prihodnje leto.

-m-

IZ TOVARNE GLINICE IN ALUMINIJA »BORIS KIDRIČ« KIDRIČEVO

Več možnosti za oddih in rekreacijo

V tovarni glinice in aluminija „Boris Kidrič“ v Kidričevem si vsebolj prizadevajo urediti rekreacijo in oddih, da bi leta čim bolj ustrezala zaposlenim in da bi jim tudi resnično nudila tisto, kar od rekreacije in oddiha pričakujejo. Tovarna ima v Crikvenici zelo lep počitniški

dom, ki pa je, žal, mnogo pre-majhen, da bi lahko v sezoni sprejel vse goste oziroma tiste, ki si želijo sonca ter morske vode. Ta problem pa skušajo reševati tudi na druge načine, saj si prizadevajo zagotoviti za člane delovne skupnosti letovanje na Češkem. V TGA si tudi pri-

zadevajo, da bi počitniški dom v Crikvenici razširili in tako omogočili številnim članom delovne skupnosti ugoden in cenjen oddih.

Seveda pa počitniški dom v Crikvenici ni rešitev za vse, ki si želijo oddiha in rekreacije. Tudi v Kidričevem se namreč marsikdo lahko dobro odpočije in okrepi, saj je odprt bazen, nov olimpijski bazen pa še urejajo in bi bil že tudi nared, če ne bi bilo toliko deževnega vremena. V Kidričevem je tudi lepo urejeno igrišče za minigolf, ki nudi obiskovalcem veliko razvedrila. Vsi v Kidričevem si prizadevajo, da bi si svoj rekreacijski center uredili tako, da bi bil ne le v ponos kraja, temveč da bi povečal možnosti za rekreacijo delovnih ljudi.

FRANCE MEŠKO

Mnogi delavci prežive del prostega časa na letnem kopališču

AKCIJA »NAUČIMO OTROKE PLAVANJA« V ZAGORJU OB SAVI

KORISTNO IN SPODBUDNO!

Čeprav v skoraj vseh zasavskih šolah vsako leto prirejajo šolo v naravi, poleti in pozimi, zlasti poletna ne omogoča vsem šolarjem, da bi se naučili plavanja. Zato je trboveljski plavalni klub „Rudar“ že nekajkrat organiziral tečaje plavanja za otroke tretjih razredov osnovne šole in uspel naučiti večino otrok te koristne veščine. Letos pa se je za plavalne tečaje med poletnimi počitnicami odločila tudi telesnokulturna skupnost v Zagorju ob Savi. Prvi tečaj, trajal je deset dni, je bil v Medijskih Toplicah na Izlakah. Zanj je bilo značilno predvsem to, da so ga obiskovali kmečki otroci in otroci, ki se v šoli v naravi prej niso naučili plavanja. Za kmečke otroke pa je bil ta tečaj seveda tudi bržkone edina oblika rekreacije in razvedrila ter zabave med sedanjimi poletnimi počitnicami.

Zdaj poteka v tej revirski občini že drugi tečaj, tokrat v kopališču na Selu. Ta bo trajal deset dni in tako kot na Izlakah,

se bodo tudi zagorski in okoliški otroci naučili te koristne veščine, kar bo seveda zasługa prizadevnih plavalnih učiteljev. Telesnokulturna skupnost je za plavalne tečaje zagotovila vsa potrebna sredstva. Otroci so imeli brezplačne prevoze z avtobusi na Izlake, vsak dan so prejeli topli malice, predvsem pa so bili v varnih rokah, zato menda ni bilo družine, ki bi onemogočila svojemu otroku obiskovanje tečajev.

V Zagorju ob Savi so z dosežanji šolami v naravi in plavalnimi tečaji v organizaciji telesnokulturne skupnosti ubrali pravilno pot vsestranske rekreacije in utrjevanja zdravja šolarjev. Prav spodbuda telesnokulturne skupnosti, ki vseskozi sodeluje s šolami na tem področju, pa obeta, da bo tudi v razmerah, ko bodo v tej občini ustanovili celodnevno šolo, imela ta skupnost pomembno vlogo pri organizaciji celodnevnega pouka. In ne nazadnje kaže po-

novno omeniti, da so plavalni tečaji sredi šolskih počitnic precejšnjega pomena tudi za otroke, ki nimajo nobenih možnosti za letovanje in jim zato ure na tečajih plavanja pomenijo resnično razvedrilo.

-m-

ŽELEZARJI POMAGAJO PLANINCEM

V jeseniški občini deluje pet planinskih društev, ki oskrbujejo devet planinskih postojank in vse bivake v vzhodnem delu Julijskih Alp ter več deset kilometrov planinskih poti. Večina postojank obratuje samo v poletnih mesecih, pozimi pa so izpostavljene neusmiljenim silam narave, ki so sposobne v trenutku uničiti desetletne napore planinskih društev in družbe. To je dokazala tudi minula zima, ko je snežni plaz odpihnil del Tičarjevega doma na Vrščicu. Naravne sile gospodarijo na planinskih poteh, ki jih hudourniki včasih na mah spremenijo v svojo strugo, drugje pa jih dobesedno zatrpajo z granzomom. Jeklena vrvi se ob udarcu strele ali kamna pretrga, železni klin zleti iz skale in velika nevarnost preži na planinca. Potrebno je dneve in tedne trdega dela, da se vrvi in klini ponovno utrdijo, uredijo poti za varno hojo in popravijo postojanke.

Vsa ta dela so povezana z velikimi stroški, ki jih društva iz lastnih dohodkov sama ne zmorejo, zato so se obrnila tudi za pomoč na delovni kolektiv Železarnice, ki je v ta namen odobrila 100.000,00 dinarjev. Pri razdelitvi tega zneska je bilo upoštevano tudi planinsko društvo Gorje iz radovljiške občine, ki oskrbuje dve postojanki v triglavskem pogorju, kamor železarji že več let organizirajo svoje pohode.

Zasluzeno v vodstvu — nogometna ekipa ELEKTROKOVINE.

PRVI DEL OBČINSKEGA SINDIKALNEGA PRVENSTVA MARIBOR V NOGOMETU JE KONČAN

V vodstvu Elektrokovina

V zadnjem kolu občinskega sindikalnega prvenstva Maribora sta se pomerili do sedaj še neporaženi ekipi ELEKTROKOVINA in TAM Tezno. Srečanje se je končalo z minimalno zmago ekipe Elektrokovina 1:0 in je tako ta ekipa brez poraza v prvem delu prvenstva zasluženo zasedla prvo mesto. Na drugem mestu je ekipa TAM Tezno, na tretjem mestu pa se je z dvema porazoma uvrstila ekipa Metalne. Prav gotovo bo med temi

ekipami v nadaljevanju tekmovalna glavni boj za občinskega prvaka v tej sezoni, kajti naslednji ekipi Lilet in ŽTP zaostajata za vodečimi za 9 točk.

Preseneča komaj 6. mesto lanskega prvaka — ekipe TAM Studenci.

Rezultati 12. kola: Primat — Lilet 1:9, M. tisk : Vema 3:0, ŽTP : Stavbar 3:0, Elko : TAM Tezno 1:0, TAM Studenci : Marles 2:2, Karoserist : Obnova 0:0.

LESTVICA

ELEKTROKOVINA	12	12	0	0	53:4	24
TAM TEZNO	12	11	0	1	50:9	22
METALNA	12	10	0	2	35:9	20
LILET	12	7	1	4	37:24	15
ŽTP	12	7	1	4	25:14	15
TAM STUDENCI	12	6	1	5	31:19	13
OBNOVA	12	5	1	6	19:27	11
PRIMAT	12	4	2	6	17:42	10
STAVBAR	12	3	2	7	13:25	8
MARLES	12	3	2	7	18:42	8
M. TISK	12	3	0	9	13:35	6
KAROSERIST	12	2	2	8	9:32	6
VEMA	12	0	0	12	0:38	0

D. ZAGORAC

V SEPTEMBRU PTT TROBOJ

Minuli mesec se je v Kranju sestala športna komisija, sestavljena iz predstavnikov Podjetij za ptt promet Koper, Nova Gorica in Kranj. Predstavniki treh ptt podjetij so se dogovorili o osnovnih zadevah v zvezi s pripravo in organiziranjem tradicionalnega športnega srečanja ptt delavcev teh treh podjetij. Organizator letošnjega srečanja je sindikalna konferenca Podjetja za ptt promet Kranj.

Tradicionalno srečanje športnikov PTT podjetij Koper, Nova Gorica in Kranj bo v soboto, 13. septembra 1975 v Kranju, kjer so vsi športni objekti skoncentrirani in ni potrebno misliti še na posebne prevoze z enega objekta do drugega, kot je bilo pred tremi leti, ko je bilo srečanje na

Bledu in v Radovljici. Športna komisija je določila tudi že panoge, v katerih se bodo pomerili tekmovalci in tekmovalke treh ptt podjetij. To so:

- kegljanje — moški,
- kegljanje — ženske,
- streljanje — moški,
- streljanje — ženske,
- odbojka — moški,
- balinanje,
- šah in
- mali nogomet.

Športna komisija je na svojem sestanku tudi že izžrebala nasprotnike za posamezna tekmovalca.

Sedemdeset let tradicije škofjeloške lesne industrije in dvajset let nenehnega razvoja enega najpomembnejših podjetij v škofjeloški komuni.

Marsikaj so storili v teh letih, ko so se izučili za samoupravljavce; zdaj pa morajo uresničiti, kar so dobrega zapisali v svoje samoupravne akte o gospodarjenju, poslovanju in urejanju medsebojnih odnosov. To najbrž ni lahko, je pa še kako potrebno.

V DVEH DESETLETJIH JE NEKDAJ NEBOGLJENO DEJE ZRASLO V VELIKANA

Te dni torej praznujejo v Jelovici svoj dvojni jubilej.

Pred sedemdesetimi leti so v register Trgovinske in obrtne zbornice v Ljubljani zapisali prvi dve večji lesnoindustrijski podjetji, ki sta imeli svoje obrate na Trati pri Škofji Loki.

Pred dvajsetimi leti pa so se štiri lesna industrijska podjetja združila v Jelovico, ki so se ji kasneje pridružili še nekateri drugi delovni kolektivi na Gorenjskem.

„Danes je Jelovica,“ pišejo v gradivu, ki so ga zbrali za jubilej, „pravi lesni velikan, saj v svojih TOZD proizvaja 25 % slovenskega in 12 % jugoslovanskega stavbnega pohištva. Pot do tega ni bila lahka. V minulih dvajsetih letih je bilo treba precej narediti, marsičemu se odreči, tudi potrpeti!“

Sprva so predvsem gradili nove delovne prostore, kupovali nove stroje in vsak dinar, ki ga je bilo moč odtrgati od ust, so zavestno namenili za razvoj podjetja.

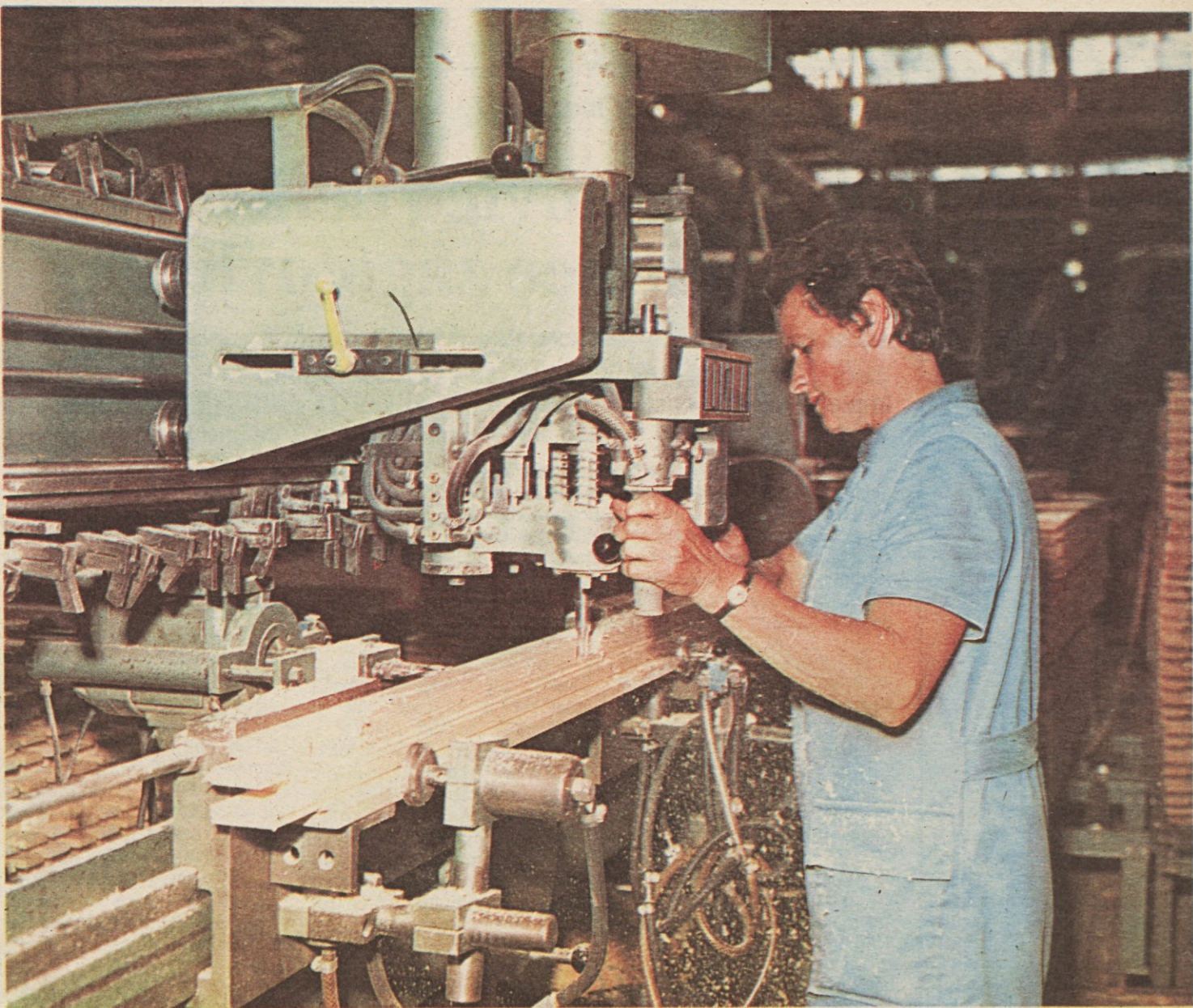
Zdaj pravijo:

„Delamo in prodajamo potrošnikom številne izdelke – od oken in balkonskih vrat, žaluzij, nadoknic in rolet, do notranjih, vhodnih in garažnih vrat, barak, pisarniških objektov, skladišč in montažnih hiš. Sodelujemo z grosističnimi trgovskimi organizacijami in z gradbenimi podjetji, svoje proizvode pa kljub močni konkurenci izvažamo tudi v številne tuje države.“

Še nekaj števil:

Pred dvajsetimi leti je delalo v tem podjetju kakih 400 delavcev, letos pa že 1100. Predlani so ustvarili 221 milijonov celotnega dohodka in dosegli 1900 dinarjev povprečnega mesečnega osebnega dohodka, lani se je celotni dohodek povzpelo do skoraj pol milijarde dinarjev, povprečni osebni dohodek pa so povečali na 2582 dinarjev.

Lanskoletni proizvodni načrt so v „Jelovici“ izpolnili in ga celo nekoliko preseglji. Prodali so 19 % več, kot so predvidevali, osebni

NOBENA ŠOLA NI LAHKA, ŠE ZLASTI PA NE SAMOUPRAVNA

dohodki pa so se v povprečju povečali za 40 %. Kljub temu, da so bile zlasti v zadnjih mesecih minulega leta večje tudi zaloge neprodanih izdelkov (za dobrih 100 %), so si zagotovili 36 milijonov dinarjev več obratnih sredstev. Skoraj za 8 % so v tem letu povečali število zaposlenih, dohodek pa dvakrat. Za sklad skupne porabe so lani namenili 2,800.000 dinarjev in si tako prvič zagotovili normalno izplačilo regresa za dopust in povrnili dolg za predlanski regres. V minulih dvajsetih letih so kupili 124 družinskih stanovanj in 12 samskih ležišč, kakih 350 delavcev je z njihovimi posojili zgradilo ali obnovilo svoja stanovanja; letos nameravajo kupiti 5 družinskih stanovanj in 60 ležišč v samskem domu.

VSE SAMOUPRAVNE AKTE IMAJO IN ZDAJ JIH JE TREBA LE URESNIČITI

V minulem letu je „Jelovica“ tudi na področju samoupravljanja dosegla pomemben napredek. Ustanovili so tri temeljne organizacije združenega dela, ki so se s samoupravnim sporazumom povezale z OZD, izvolili so samoupravne organe, nova vodstva družbenopolitičnih organizacij v temeljnih organizacijah združenega dela in v skupnem podjetju, sprejeli so 15 samoupravnih in splošnih aktov o dejavnosti organizacije združenega dela in skoraj 30 samoupravnih sporazumov ter družbenih dogovorov. Uveljavili so nov sistem delitve osebnih dohodkov, ki naj bi zagotovil, da bi bila

mesečna plača odvisna od dela posameznika in od proizvodnih ter poslovnih uspehov samoupravno organiziranih proizvajalcev.

Se pa seveda kljub najboljšim željam večine samoupravno organiziranih delavcev tudi pri njih dogaja, da so stare in že davno preživele oblike v samoupravnih odnosih in v načinu upravljanja tako trdoživne, da jih ni moč odpraviti s podpisom tega ali onega samoupravnega akta. Zavaljo tega razprave, ki so včasih tudi zelo žolčne in ki se, kadar ljudje ne znajo več poiskati v samoupravnem sistemu odgovorov na svoja vprašanja, sprevržejo v kratkotrajne prekinitve dela, ko delavci zahtevajo pojasnila, še zlasti kar zadeva delitev osebnih dohodkov.

Ob jubilejih, pravimo, je najbolje, in takšna je pač navada, da slavljence le hvalimo.

Povsem se strinjam s to navado, zato naj povem:

„Jelovico“ je ustvaril kolektiv garačev, dobrih gospodarjev, delavcev, ki so v njej našli svoj kruh in možnost, da uveljavijo svoja proizvodna in družbena vprašanja.

Res pa je tudi, da ni kolektiva, ki bi ga lahko proglasili za povsem čistega ali povsem umazanega.

Zato ne bo odveč, če povem, kako so samoupravno skušali odgovoriti na nekatera vprašanja, ki so jih pestila že lani jeseni, še bolj pa v prvi polovici letošnjega leta.

LE SAMOUPRAVNA POTA LAHKO ZAGOTOVIJO SPORAZUMEVANJE

Ob koncu letošnjega marca smo v Delavski enotnosti kar precej pisali o tem kolektivu in o njegovih proizvodnih, poslovnih ter samoupravnih težnjah. K temu nas je spodbudilo pismo Antona Omana, vodje tehnične kontrole v „Jelovici“, ki je skušal na straneh našega lista odgovoriti na nekatera trditve Antona Kužnika, sekretarja osnovne organizacije zveze komunistov, objavljene v njihovem tovariškem glasilu.

Kužnik je namreč v svojem članku „Kako dolgo še tako?“ dokaj odkrito povedal svoje mnenje o kritikah na račun vodstva podjetja, ki so se porodile med nekaterimi mojstri in tako imenovanim srednjim kadrom. Zelo se je razhudil nad njihovimi stališči, izrečenimi na sestankih zborov delovnih ljudi, ko so se pogovarjali o dopolnilu sporazuma o delitvi osebnih dohodkov, in je v svojem članku dejal nekako takole:

„Kdor poskuša v OZD delati zdrahe in se tolče po prsih, češ, to so moje oziroma naše zasluge (ožjega kroga ljudi) in se na račun svojega rentabilnejšega in bolj upeljane izdelka norčuje iz tistih TOZD, kjer jim gre slabše; kdor stalno prepričuje svojo okolico, da so delavci iz uprave nujno zlo, in si pridobiva avtoriteto na račun blatenja drugih ljudi, hkrati pa spletari, je čisto navaden saboter, ki mu zaradi njegovih lokalističnih pogledov ne prija uspehi podjetja. Zelo lahko si med delavci pridobi avtoriteto, če v kolektivu igra vlogo nekakšnega dobrotnika, mučenika ali strica iz Amerike, če ljudem stalno nekaj obljublja ali kažeš na tiste zgoraj, ki so bojda krivi za vse slabosti, in se tolčeš po prsih, češ, to sem pa jaz „zrihtal“. Teže pa se uveljavi tisti, ki mora prepričevati ljudi, da obljub teh „dobrotnikov“ ni moč uresničiti in da njihova dejavnost negativno vpliva na razmere v podjetju.“

Oman se v svojem pismu ni strinjal z nekaterimi Kužnikovimi trditvami, v njem je skušal povedati, da očitki na račun srednjega kadra ne držijo.

Na takratnem sestanku pri Tinetu Kokalju, direktorju „Jelovice“ so se pogovorili, kaj bodo storili, da do takšnih in podobnih primerov ne bi več prišlo.

„Dogovarjamo se, kako bi najbolje uredili samoupravo“, je dejal Franc Stražar, predsednik konference delegatov osnovnih sindikalnih organizacij, „pa se zgodi, da so mojstri in predelavci proti ali so nekje v sredi in učinek dogovarjanja pade v vodo. Naš kader ne dobi plače samo zato, da bi skrbel za stroje. Tudi mojster je samoupravljavec!“

Zgodilo pa se je, kar je navadno ob takšnih primerih, da s sklepi tega sestanka vsi niso bili zadovoljni in spet so pisali Delavski enotnosti. Naše uredništvo je njihova pisma posredovalo delovnemu kolektivu in občinskemu sindikalnemu svetu.

ZAKOPALI SO BOJNO SEKIRO

Tako mi je pred dnevi dejal Marjan Gantar, predsednik občinskega sindikalnega sveta, ki je sodeloval na obeh nedavnih sestankih konference delegatov osnovnih organizacij sindikata in izvršnega odbora TOZD stavbnega pohištva, na katerih so govorili o gospodarjenju v prvih štirih mesecih letošnjega leta („Izdelkov, ki se kopičijo v skladiščih, ni moč prodati“), o oskrbi podjetja z osnovnimi surovinami („Nekateri delovne organizacije v SOZD gorenjskega lesnega gospodarstva se raje ukvarjajo s preprodajo lesa in z uvozom v Italijo in na jug, mi pa smo praktično brez lesa“), in še o uresničevanju vsega tistega, kar je v ustavi rečeno o samoupravljanju.

Odkrito in pošteno so povedali drug drugemu, kaj jih teži, in ko pravim, da so zakopali bojno sekiro, mislim predvsem na tiste spore med vodilnimi in srednjimi kadri, v katerih sicer vsi govorijo v imenu delavcev – le-ti pa kljub vsem dobim obetom, da se bodo lahko organizirali kot samoupravljavci, podprejo vsakogar, ki jim govori o večjem zaslužku in o vsaj navidez bolj pravični delitvi osebnih dohodkov. Rekli so, da se bodo odločno uprli ljudem, ki s prekinitvami dela skušajo urejevati samoupravne probleme ali uveljavljati svoj prav. Vse, kar zadeva samoupravo, bodo v bodoče odkrito položili na mizo in se dogovorili za akcijo. Potem pa dogovor tudi spoštovali!

Marsikaj bo treba še storiti: med delavci v proizvodnji in v upravi. Tudi in predvsem vse tisto, o čemer mi je letošnja pomlad pripovedoval Viktor Šinko, predsednik poslovnega odbora:

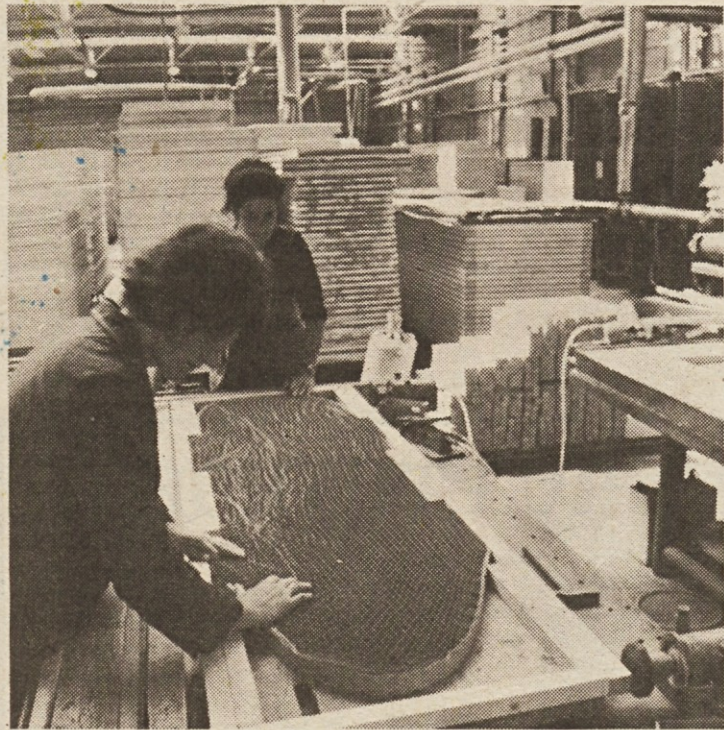
„Pri nas je veliko in preveč razprav o dejavnosti strokovnih služb, o plačevanju tako imenovane uprave. Nimamo še opisov delovnih mest in dogaja se, da ljudje ne poznajo svojih delovnih dolžnosti. Večkrat zahtevamo, naj službe popravijo svoje napake. Pa dostikrat nič ne pomaga. Od tod tudi tolikšno nerazumevanje za delo strokovnjakov. Saj bi jim človek dal celo milijon in še več starih dinarjev osebnega dohodka, če bi mu tolikanj koristili. To velja za najvišje in srednje in sploh vse kadre. Morali pa bi tudi končno vendarle spoznati, kaj je vodenje in kaj samoupravljanje; in da so v kolektivu, ki se samoupravno uredi zato, da bi bolje gospodaril, dosegal večje proizvodne in poslovne učinke ter v medsebojnih odnosih zagotavljal vse tisto, kar je v delavskem razredu najboljšega, ni moč iti stare igre mi spodaj in vi zgoraj! Vsi smo samoupravljavci in vsak od nas mora nositi svoje breme dolžnosti in pravic.“

Ob jubilejih torej pišemo le dobro.

Delovni kolektiv lesne industrije v škofjeloški „Jelovici“ je svoja hotenja po dobrem v minulih dvajsetih letih nešteto izpričal.

Drži pa, da vsaka šola nekaj stane in prav nobena ni lahka; še zlasti pa ne samoupravna!

JANEZ VOLJČ

Montaža vratnih krti

**DELAVSKA
ENOTNOST**

Glasilo ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE, izdaja CZP Delavska enotnost v Ljubljani. List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. Ureja ga uredniški odbor. Direktor in glavni urednik VOJKO CERNELEC, odgovorni urednik BOJAN SAMARIN. Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinova ulica 4, poštini predal 313 VI, telefon uredništva 316-672, 323-554, 316-695 in 310-033. Naročniški oddelček – komerciala: Ljubljana, Tavčarjeva 5, telefon 312-691. Račun pri SDK Ljubljana, št. 50100-601-11807, devizni račun pri Ljubljanski banki št. 501-620-7-121100. Posamezna številka stane 3,00 din. Naročnina je četrtletna 37,50 din – polletna 75,00 din – in letna 150,00 din – Rokopisov ne vračamo – Poština plačana v gotovini – Tiska CZP »Ljudska pravica«, Ljubljana.